

ŠIAME NUMERYJE:

Lietuviškosios išeivijos tikslai

Mokykla ir tėvai

Juslių reikšmė auklėjime

Kūno prisikėlimas

Nedavertinta knyga

Tarp meilės ir neapykantos

Kančia ir laimė

1961 M. LAPKRIČIO MĖN. (NOVEMBER) VOL XII. NO. 10

TURINYS

- Lietuviškosios išeivijos tikslai** —
Z. Prūsas 291
- Nedavertinta knyga** —
A. Grauslys 296
- Tarp meilės ir neapykantos** —
E. Vasyliūnienė 299
- Kančia ir laimė** —
dr. J. Prunskis 301
- Išmokime džiaugtis gyvenimu** —
E. Šulaitis 302
- Mokykla ir tėvai** —
B. Markaitis, S. J. 304
- Juslių reikšmė auklėjime** —
D. Petrutytė 308
- Kūno prisikėlimas** —
J. Vaišnys, S. J. 312
- Amerikietės ar lietuvaitės** —
K. P. B. 315
- Ažuolo mirtis** — V. Frankienė 316
- Iš filmų pasaulio** — D. Koklytė
ir J. Vaišnys, S. J. 319

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Jozas Vaišnys, S. J.

Admin. — **Petras Kleinotas, S. J.**

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis Algirdo Kurausko
Vinjetės Ados Sutkuvienės
Spausdina Immaculata Press

Mergelė su gėlėmis

K. Šimonis

1961 LAPKRITIS
(NOVEMBER)
VOL. XII, NO. 10

Laiškai *lietuviams*

A T Ė J U S RUDENIUI, NULENKIA GALVAS GĖLĖS
IR TARTUM SPRENDŽIA FILOSOFIŠKĄ PROBLEMĄ:
BŪTI AR NEBŪTI?
SAULĖ KARTAIS IŠLENDĄ IŠ PO DEBESŲ,
BET IR VĖL GREITAI PO JAIS PASISLEPIA,
TARTUM GALVODAMA IR ABEJODAMA:
ŠVIESTI AR NEŠVIESTI?
ŽMOGUS, PO SKUBIAI PRABĖGUSIO PAVASARIO,
SUSTOJA, SUSIMĄSTO IR PAKLAUSIA SAVĘS:
AR DAR TEBESITĖSIA MANO GYVENIMO VASARA,
AR GAL JAU ATEINA RUDUO?
MŪSŲ GYVENIME NĖRA DVIEJŲ PAVASARIŲ,
TAČIAU, KRUOPŠČIAI SURINKĘ PAVASARIO ŽIEDUS
IR SAUGIAI SUKROVĘ RUDENS VAISIUS,
NEBIJODAMI ŽIEMOS ŠALČIŲ NEI LEDŲ,
GALĖSIME DŽIAUGTIS AMŽINAJA VASARA.

LIETUVIŠKOSIOS IŠEIVIJOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

ZENONAS PRŪSAS

Religija yra gyvenimo viršūnė, į kurią turi stiebtis visos kitos gyvenimo sritys" (St. Šalkauskis).

"Tikėjimas ir moralė yra viso gyvenimo pagrindas. Jis yra pagrindas ir laimėjimo laidas ir mūsų išėivijoj, kovojant už Lietuvos laisvę" (M. Krupavičius).

Penkiolika metų prabėgo belaukiant. Penkiolika metų, paženklintų motto: ruoštis grįžimui į Nepriklausomą Lietuvą. Ši grįžimo viltis buvo kuro šaltiniu lietuviškai ugnelei, o taip pat ir kelrodžiu lietuviškai veiklai tremtyje. Deja, grįžimo viltys mažėja, palengva pradeda silpnėti ir ugnis lietuviškame aukure. Reikia dairytis naujų kuro šaltinių, naujų gairių lietuviškajai veiklai. Pradedame elgtis kaip keleiviai, paklydę dideliame miške: dar daug jėgų ir gerų norų, bet į kurią pusę eiti?

Bepigu buvo, gyvenant savoje žemėje. Iš grynai lietuviško taško žiūrint, ten kiekvienas rankos pajudėjimas turėjo savo prasmę. Ūkininkas, išvertęs dirvoje stambų akmenį ir išvežęs jį į galulaukį, galėjo guostis, kad tas akmuo į jo lauką nebesugrįš, kad, ir jam mirus, tas akmuo nebelaužys noragų kartų kartoms lietuviškųjų žemdirbių. Architektas, pastatęs Kaune stilingą pastatą, žinojo, kad jo kūrinys yra įnašas į lietuviškąją lobyną. Mokslininkas, parašęs vertingą knygą, galėjo būti tikras, kad ateityje jos nepasisavins nei rusai, nei lenkai, nei amerikiečiai. Tėvams, auginantams vaikus, nerei-

kėjo daug rūpintis jų lietuviškumu, jų religiniu išauklėjimu. Kas kita yra svetimoje žemėje. Darbingiausias dienos valandas tenka praleisti, dirbant svetimo krašto gerovei, kad užsidirbtum pragyvenimą. Lietuviškam reikalui belieka tik laiko ir energijos trupiniai. Daug kas gal įpuola į apatiją. Kai kam gal atrodo, kad į kur tą energiją bekreiptum – ar Lietuvos išlaisvinimo ar lietuviybės išlaikymo kryptimi – tik labai maža jos dalelė teneša vaisių. Dažnai pastangos atsimuša lyg į mūro sieną. Todėl palengva atsiranda pesimistų, kurie traukiasi iš kovos lauko. Kiti yra optimistai – tiki, kad "už Lietuvos ribų gali jai būti naudingesniu, kaip gyvendamas savame krašte (DRAUGO vedamasis, 1960 m. spalio 3 d.). Visų bėdų šaltinis: "mes neprisitaikėme prie naujųjų sąlygų ta prasme, kad nepajėgėme suvokti to, kas mums svarbiausia" (DRAUGO vedamasis, 1960 m. rugsėjo 26 d.).

Kuria gi linkme mes turime eiti, kur tą lietuvišką energiją pasukti? Kurie yra svarbiausi mūsų uždaviniai ir pareigos, kurie tik antraeiliai? Ką daryti, kad mūsų pastangos Lietuvos vadavimo ir lietuviybės išlaikymo srityse būtų sėkmingesnės? Kokios yra svarbiausios kliūtys?

Truputį pagalvokime ir suprasime, kad kliūtis yra tik viena. Pašalink ją – ir visos kitos savaime išnyks. Ta kliūtis – tai *pasaulio nukriščiųionėjimas*. "Bušmenai ir pigmėjai pažino Dievą ir įtikėjo Kristų, krikščionys gi tolsta nuo

savo Viešpaties" (Leonas Zaremba, S. J., LAIŠKAI LIETUVIAMS, 1960 m. gruodžio mėn.). Rusijos nukrikščionėjimo pasekmė buvo ateistinio komunizmo atsiradimas. Vakarų pasaulio nukrikščionėjimas iššaukė ir mūsų tragediją. Jei vakarų demokratijų vadai būtų vadovavęsi krikščioniškais principais, antram pasauliniam karui pasibaigus – taip lengvai jie nebūtų pastūmė Rytų Europos į rusiško komunizmo glėbį. Ir dabartiniu metu vakarų pasaulio, o kartu ir mūsų nukrikščionėjimas yra pagrindinė kliūtis mūsų tautinėms aspiracijoms ir lietuviškai veiklai.

Dauguma gyvename krašte, kur daug kas pasirenka konfesiją ar bažnyčią pagal savo viršininką ar pagal tai, kur yra susimetę įtakingesni žmonės, kurie ateity galėtų būti naudingi jo karjerai. Čia dažnai bažnyčios iš maldos namų išvirsta į socialinius klubus. Žmonės prisirašo, kad naujų pažįstamų susirastų, su žmonėmis pabendrautų, kad linksmi laiką praleistų. Šia liga serga didelė dalis protestantų konfesijų, bet ši dvasia skverbiasi ir į katalikus. Gyvename visuomenėse, kurių idealas: "materialistinė gerovė, pinigas, technikos pažanga, o jų filosofija – agnosticizmas" (M. Krupavičius). Gyvename kapitalizmo kraštuose. Kapitalizmas yra labai naši ekonominė sistema. Privačios iniciatyvos atpalaidavimas ir užakcentavimas padarė daug stebuklų ekonominėje srityje. Visa bėda, kad žmonės tiek įsismagina, belenktyniaudami gyvenimo patogumų gamybos srityje, kad jie pamiršo savo dvasinę prigimtį su jos reikalavimais. Kapitalizmo pasekmė – materializmas ir egoizmas. Nenuostabu todėl, jei kas pripažįsta, kad vakarų demokratijos ir komunizmas turi kai kurių panašumų. Abi neatsiremia

į krikščioniškąją mintį, abiejų pagrindiniai tikslai ir siekimai yra materialistiniai. Skiriasi tik premonėmis tiems tikslams pasiekti. Gal dalinai dėl to ir mes negauname pakankamai paramos ir simpatijų Lietuvos bylai iš vyriausybių ir iš privačių piliečių.

Tremtyje aplinka ir mus veikia – ne tik jaunimą, bet ir tą kartą, kuri jau subrendo Nepriklausomoje Lietuvoje. Sumaterialėjimo ženklų ir mūsų aplinkoje jau daug matyti, o su tuo nyksta ir turėtas idealizmas. Pradėjus viską matuoti mastu: apsimoka ar neapsimoka – atpuola ir mūsų pareigos savam kraštui. Todėl pagrindinė sąlyga pasiekimui mūsų amžinųjų ir žemiškųjų idealų yra viena – nepasiduoti aplinkai, *išlikti idealistais*. O išliksime idealistais, jei būsim giliai religingi. Krikščionybė esmėje yra idealistinė. Juk ar žmonijoj buvo didesnis idealizmo pavyzdys kaip Kristaus gyvenimas ir Jo mirtis už mus? Ar pagal savanau-diškumą elgėsi pirmieji krikščionių kankiniai?

Todėl svarbiausias mūsų uždavinys ir pareiga yra *sugrąžinti Kristų į mūsų tarpą*. Jei to nepadarysim – kitų mūsų uždavinių vykdymas bus be sėkmės.

Kita mūsų, katalikų, pareiga yra *apaštalavimas*. "Apaštalavimo dvasia nesutaria su tuo ekskliuzivizmu, kuris neleidžia sueiti su kitaip manančiais žmonėmis. Krikščionybė kaip tik reikalauja iš žmonių prieiti prie netikinčių kaip prie nelaimingų žmonių, reikalingų dvasinės pagalbos" (St. Šalcauskis). Taigi, apaštalavimu negalima ribotis tik savoje bendruomenėje, bet turime eiti į svetimųjų tarpą. Nežinomi mums Dievo planai. Gal Dievas išrinko mus apaštalais kitiems kraštams ir gal dėl to mes turėjom palikti savo tėviškę. Gal Dievas siuntė mus,

kad mes, kaip tos žąsys senojoj Romoj, pabudintumėm vakarus ir išgelbėtumėm krikščionybę nuo ateistinio komunizmo antplūdžio. Gal mūsų užduotis – pakreipti Amerikos ir kitų anglosaksų tradicijas krikščionišką linkme.

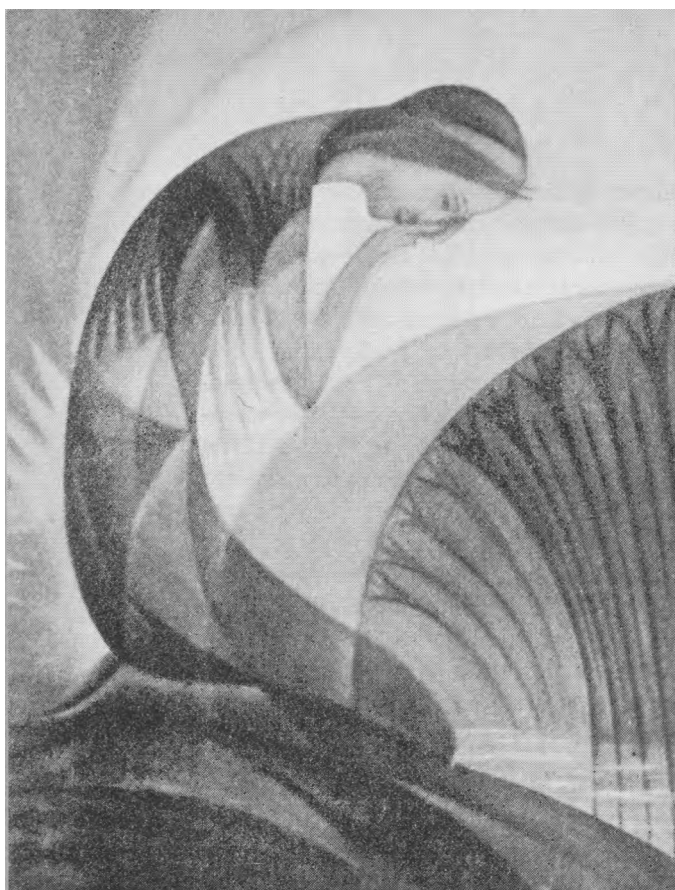
Be mūsų pareigų Sutvėrėjui, mes esame skolingi ir savo žemei, kuri mus išaugino, savo tautai, kurios nariais mes patapome gimdami. Kokios gi mūsų pareigos Lietuvai? Pagal Krupavičių, "mūsų visų išeičių bendras tikslas ir bendras gėris – laisva Nepriklausoma Lietuva". Savo tautos atžvilgiu mūsų tikslai yra du: Lietuvos išlaisvinimas ir lietuvių išlaikymas. Kokios gi yra priemonės šiems tikslams pasiekti?

Lietuvos išlaisvinimu rūpinasi kelios organizacijos, kurių žinomesnės yra ALT'as ir VLIK'as. Jos abi yra labai daug padariusios Lietuvos bylai. Jei Lietuvos atstovybė Washingtono tebeveikia, jei kasmet Amerikos Kongrese paminima Vasario 16 diena – tai didele dalimi yra šių organizacijų nuopelnas. Šios organizacijos padarytų dešimteriopai daugiau, jei turėtų daugiau lėšų, jei šių organizacijų nariams nereikėtų patiems duoną užsidirbti ir tik atliekamą nuo tiesioginio darbo laiką skirti Lietuvos išlaisvinimo reikalams. Jei būtų daugiau lėšų – bent keletas žmonių galėtų pilnai atsidėti Lietuvos vadavimo darbui. Galėtų daugiau leidinių išleisti apie Lietuvą anglų ir kitomis vakarų kalbomis, galėtų palaikyti artimesnius santykius su kitų kraštų vyriausybėmis ir įtakingais asmenimis. Tad viena iš mūsų pareigų yra remti šias organizacijas – remti daug stipriau negu iki šiol darėme. Palengva turtėjame, o dėl to ir aukos Lietuvos išlaisvinimu besirūpinančioms organizacijoms turėtų propor-

cingai didėti. Neužtenka šias organizacijas tik paremti finansiniais. Jų žygiai gal būtų sėkmingesni, jei juos mes paremtumėm ir moraliai. Pavyzdžiui, jei prieš delegacijoms vykstant į Washingtoną ar Ottawą, pasiųstumėm ten nors keletą tūkstančių laiškų ir telegramų iš įvairių vietovių – vyriausybių pareigūnai pamatytų, kad ALT'as ar VLIK'as nėra tik šiaip sau keleto žmonių organizacijos, bet kad jos turi ir užnugarį. Gal kartais pagalvojame: juk mūsų tik saujelė. Ar mes galime paveikti J.A.V. politiką? Be abejo, kad galime. Praėjusieji rinkimai parodė, kad mes galėtume būti jėga, kad galėtume ir prezidentinius rinkimus nulėmti, jei būtume geriau organizuoti. Be abejo, tai supranta ir partijų vadovybės bei vyriausybių pareigūnai. Tą savo jėgą galėtume pademonstruoti organizuotu reagavimu į įvykius, tiesioginiai ar netiesioginiai liečiančius Lietuvą. Būtų gerai, kad ir ALT'as ir VLIK'as iš anksto painformuotų lietuvišką visuomenę apie savo planus.

Kitas labai svarbus, bet kartu ir gana apleistas mūsų uždavinys yra *ambasadoriavimas*. Lietuviškoji vyriausybė labai stropiai atrinkdavo pasiuntinius, įgaliotus ministerius ir konsulus, prieš juos pasiųsdama į užsienį. Vyriausybė didelius pinigus išleisdavo tam, kad jie svetimtaučiams kiekviena proga primintų, kad ten, šiaurėje, yra gražus kraštas, Lietuva vadina- mas, kad ten, Nemuno baseine, geri ir kultūringi žmonės gyvena. Ir mes esame tam tikra prasme ambasadoriai. Ir Amerikoje, ir Australijoje, ir Argentinoje iš mūsų susidarys nuomonė ir apie mūsų kraštą – pagal tai, kaip mes užsirekomenduosime.

O darbų ambasadoriavimo srityje yra begalės. Apie Lietuvą vidutinis amerikietis ar kanadietis taip mažai

K. Šimonis Troškulys (1926 m.)

težino. Ne vienas sumaišo lietuvius su liuteronais. Labai daug net ir aukštąjį mokslą baigusių žmonių nustemba, sužinoję, kad lietuvių ir rusų kalbos yra skirtingos. Mokyklų vadovėliuose minimi totoriai ir bušmenai, bet nė žodžiu neužsimenama apie garbingą Lietuvos praeitį, apie tai, kad Lietuva net kelis šimtmečius buvo skydu vakarų civilizacijai nuo mongolų antplūdžio. Dažnai minimi Vengrijos ir Tibeto sukilimai, bet nė žodžiu neprisimenama lietuvių partizanų kovos, kurios beveik tuo pačiu mastu vyko net aštuonetą metų. Pažangos šioje srityje nepadarysime, jei ir toliau užsida-rysime nuo pasaulio lietuviškuose re-

zervatuose – kolonijose, jei pasitenkimsime anemiškais minėjimais ir viešais vienas kito liaupsinimais ir pagerbimais, keturiasdešimt ar penkiasdešimt metų sulaukus, jei bėgsime į kitą gatvės pusę, pamatę ateinantį nelietuvių pažįstamą. Tą mūsų uždaramą ir nelietuviai yra pastebėję. Pavyzdžiui, spaudoje buvo rašyta, kad kardinolas Cushingas priminęs Bostono lietuviams veikėjams: jei Bostone lietuvių taip daug, kodėl gi Bostonas apie juos nežino? Žinoma, bendravimas su nelietuviais ar su čia gimusiais, bet nuo lietuviško gyvenimo nutolusiais lietuviams nėra taip jau malonus, kaip kad laiko praleidimas savame būryje. Bet draugų svetimtaučių tarpe yra svarbu turėti. Gal vieną dieną teks rašyti peticijas Lietuvos laisvės reikalui. Būtų gerai, kad tada surinktume ne milijoną parašų, kaip kad senoji mūsų karta yra padariusi prieš 40 metų, bet keletą milijonų. Skaičius priklausys nuo to, kiek mes draugų turėsime.

Apleista ir informacijos – propagandos sritis, liečianti lietuvių kultūrą ir Lietuvos bylą. Norėčiau pailustruoti paprastu pavyzdėliu. Prieš trejetą metų vietinės amerikiečių mokyklos mokytoja per geografijos pamoką paragino vaikus, kad jie paprašytų įvairių ambasadų prisiųsti leidinių apie jų atstovaujamą kraštą. Vienas amerikoniukas parašė ir į Lietuvos ambasadą Washingtone. Gavo pageltonavusią brošiūrėlę, išleistą, berods, apie 1920 metus. Žinoma, tas neužimponavo nei jo, nei kitų vaikų. Prastai atrodė, palyginus kad ir su Abisinijos ambasadės leidiniais. Propagandos darbas varomas gana partizaniškai keletu idealistų. Paminėtinos "Lituanus" ir Stepo Zobarsko pastangos. Visomis išgalėmis reikia šias pastangas remti. Pagirtinas ir laiškų rašymas laikraščiu

ir žurnalų redakcijoms bei knygų autoriams mūsų bylos reikalais. Deja, atrodo, kad išskyrus Lietuvos Vyčius, ši naudinga priemonė yra panaudojama tik partizaniškai ir tik retais atvejais. Ar ne laikas visokį propagandos darbą centralizuoti (ar bent koordinuoti) ir labiau išplėsti?

Labai aktualus ir kitas mūsų uždavinys: *lietuviybės išlaikymas*. Šiame uždavinyje galima išskirti tris aspektus: jaunosios kartos išauginimą lietuviais, lietuviškų kultūrinių vertybių kūrimą ir visokeriopą paramą tėvynėje pasilikusiems. Ir čia susiduriame su didelėmis kliūtimis, ypač jaunimo auklėjime. Uždavinys sunkus, bet gyvenimo faktai rodo, kad nėra neįmanomas. Atrodo, kad pasisekimas didžia dalimi priklauso nuo dviejų sąlygų: jei šeima yra giliai religinga ir jei yra dedamos pastangos. Tai rodo senosios lietuvių emigrantų kartos patirtis. Su labai mažomis išimtimis, vaikai išaugo lietuviais tik šeimose, kur jie anksčiau pakluso ketvirtajam Dievo įsakymui ne iš prievartos, bet iš meilės ir pagarbos savo tėvams, kur vaikų idealizmas buvo puoselejamas religinėmis praktikomis.

Lietuviškos kultūros kūrime, atrodo, esame užburtame rate, ypač dailiojoje literatūroje. Nelengva yra parašyti gerą knygą rašytojui, praleidžiančiam kūrybingiausias dienas valandas fabrike ar prie skaičiavimo mašinos. O prie šiaip taip vakarais sulipdyto romano ir skaitytojas ne taip jau puola. Vienintelė išeitis iš šio užburto rato – sudarymas ekonominių sąlygų bent keletui gabesnių kultūrininkų, kad jie pilnai galėtų atsidėti kūrybiniam darbui. Jei mūsų kaimynai latviai tai gali padaryti – kodėl gi mes blogesni? Pradžia šioje srityje jau padaryta. Tolimesnis pasisekimas pri-

klausys nuo visuomenės paramos.

Į Sibirą ištremtieji ir tėvynėje pasilikusieji yra sunkiausią naštą nešančioji mūsų tautos dalis. Jiems reikalinga ne tik mūsų ekonominė, bet ir moralinė parama. Vaistų ir kitokių reikmenų siuntiniais išgelbėjame ne vieno lietuvių gyvybę ir ne vienas padedame išsilaikyti Lietuvoje. Bet nemažiau reikėtų susirūpinti ir jų morale, jų dvasia. Mūsų pareiga yra juos padrašinti, jiems suteikti vilčių, kad neįpultų į pesimizmą. Dalinai tai galima padaryti privačių laiškų rašymu, bet dar geresnė priemonė yra radijo transliacijos. Turėtume sustiprinti Romos ir Madrido lietuviškąsias radijo transliacijas. O ar pakankamai yra ištirtos galimybės lietuviškų programų transliavimui iš kitų Europos kraštų, pavyzdžiui, iš Švedijos, Norvegijos ar iš Vakarų Vokietijos?

Gyvename materializmo amžiuje. Bet dvasia yra stipresnė už kūną. Jei būtų priešingai – ne žmogus, bet dramblys, jautis ar raganosis būtų pasaulio valdovais. Joks gyvulus nebūtų atlaikęs Dachau kacetų ar Sibiro stovyklų režimo, bet žmogus atlaikė. Pirmieji krikščionys buvo silpni kaip fizinė jėga, bet stiprūs dvasioje. Prieš juos suklupo galingoji Romos imperija. Lietuvoje pasilikusieji lietuviai savo atkaklumu ir pasiaukojimu savam kraštui privertė galingąją Maskvą šiek tiek atleisti varžtus. Todėl ir mes nenusiminkime, kad mūsų tauta mažą. Esame vaikai seniausios Europos tautos, kurios istorija yra pilna heroizmo. Dar taip neseni laikai, kai savanoriai ėjo ginti savos žemės, dar žemė neišdžiūvusi nuo kraujo dešimčių tūkstančių partizanų, kurie neišmainė savo idealų į patogų ir sotų gyvenimą, bet išėjo į tikrą mirtį ir kankinimus. Nepadarykime jiems gėdos. Mū-

"P ASAKYK man ką tu skaitai, o aš pasakysiu tau, kas tu esi". Tai yra tiesa, pastebi garsusis prancūzų katalikų rašytojas Fr. Mauriac, bet jis dar prideda, kad "aš tave geriau pažinčiau, jei tu man pasakytum, ką tu pakartotinai skaitai" (Memoires intérieurs).

Nedaug yra knygų, kurios būtų vertos skaityti antrą ar trečią kartą. Dar mažiau yra tokių, prie kurių verėtų ir reikėtų vis nuolat grįžti, jų visą gyvenimą iš rankų nepaleisti, visada lengvai surandamoje vietoje jas laikyti ar net kišenėje visuomet nešiotis. Prie tokių knygų, šalia Naujojo Testamento, priklauso ir "Kristaus Sekimo" knyga. Tai knyga, kuri, minėtų Fr. Mauriac žodžių prasme nuolat skaitoma, apsprendžia ją skaitančio žmogaus dvasios gyvenimo turinį ir kryptį.

"Kristaus Sekimas" – tai asketinė ir mistinė, bet labai gyvenimiška religinė knyga, kurios pirminis tekstas parašytas lotynų kalba 15-tojo šimtmečio pirmoje pusėje. Daugelio manoma, kad tos knygos autorius buvo vienuolis Tomas, gimęs Reino krašto miestelyje Kempen, todėl jis vadinamas Tomas a Kempis, t. y. Tomas iš Kempen. Jis gimė 1380 m., o mirė 1471 metais.

Neliečiant čia smulkiau istorinių ir geografinių Tomo Kempiečio gyvenimo aplinkybių, norėtusi tik paminėti.

sų tautos heroizmo pavyzdžiai leidžia tikėti, kad mūsų tautos ateitis yra gal dar šviesesnė negu daugelio kitų, kad ir didesnių ir dabar laisvų, bet dvasiniai pavargusių tautų.

kad vienuolynas, kuriame jis tada buvusioje Olandijos teritorijoje gyveno, reformacijos sukeltų religinių karų metu buvo sunaikintas, bet kapai, kuriuose jis buvo palaidotas, išliko, o jo kapas pateko protestantų žinion. Protestantai jo kūną perkėlė į Groot Kerk (šiandieninėje Olandijoje) jų valdomon šv. Mykolo bažnyčion, kur jo kūnas ir šiandien yra.

"Kristaus Sekimas" susideda iš keturių, atskirai parašytų knygų, kurios, autoriui mirus, buvo sujungtos į vieną. Jas visas jungia tas pats stilius, ta pati dvasinė lyrika, kuri, autoriaus jautrumo dėka, tarpais pakyla iki aukštų poezijos viršūnių. Visose knygose yra tas pats rašymo būdas – atskirais sakiniais arba aforizmais.

Tai tikrai gyvenimiška knyga, duodanti tokių apčiuopiamų pamokymų, kurie gali ir turi būti taikomi kasdieniniame gyvenime. Knyga parašyta labai paprastai, ne kokiomis gudriomis filosofinėmis sąvokomis. Ji yra skiriama nuolankios dvasios žmonėms, kurie, būdami toms mintims giminingi, gali jas tinkamai suprasti. Jaučiama, kad šia knyga autorius siekia dvasinės sielų naudos.

Eidamas vienuolyne įvairias pareigas ir vadovaudamas vienuolių dvasios gyvenimui, jis turėjo progos tą dvasios gyvenimą stebėti, stebėjimo vaisius užsirašinėti, nagrinėti to meto religinių klasikų ir šventųjų raštus ir tuo būdu telkti medžiagą savo rašomoms knygoms. Šiandieninių žinovų tvirtinimu, atrodo, kad Tomo Kempiečio raštams turėjo įtakos didieji anų laikų dvasios galiūnai: šv. Pranciškus Asyžietis, šv. Bonaventūra, šv. Bernardas, mistikas Ruysbroeck ir kiti.

Ta visa medžiaga, ilgo autoriaus gyvenimo (mirė 92 m. amžiaus) susitelkime išmąstyta, tyloje ir ramybėje pasisavinta ir didele dalimi į jo knygas patekusi, reikalauja ir iš skaitytojo tylaus susitelkimo, kad jo dvasia galėtų tomis mintimis persisunkti. Viena senoviškame portrete, kur "Kristaus Sekimo" autorius vaizduojamas, po jo kojomis guli knyga su įrašu pirmame puslapyje: "Visur ieškojau atilsio, ir niekur jo neradau, kaip tik pasislėpęs kertelėje su knyga rankoje". Jis pats vienuolyno atsiskyrimo ir susitelkimo radęs ramybę ir poilsį, tos ramybės norėjo suteikti ir savo rašomų knygų skaitytojams.

Giliau į "Kristaus Sekimo" turinį žvelgiant, jaučiama, koks didelis žmogaus sielos, jo prigimties, polinkių ir polėkių žinovas buvo šios knygos autorius. Matoma, koks didelis dvasios vadas ir auklėtojas jis buvo. Žmogaus prigimties silpnumą ir nepastovumą matydamas, jis suprato, kad tik radikalumas, t. y. besąlyginis griežtumas, tegali būti vaistas žmogaus silpnybei. Todėl "Kristaus Sekimo" puslapiuose jis skelbia ir reikalauja dvigubo griežtumo: visiško savęs atsižadėjimo ir pilnutinio Dievo teigimo. Tų radikalių reikalavimų pagrindas yra tas, kad be Dievo nėra gyvenimo, o tik dvasinis skurdas. Štai tik keletas tų programinių posakių, vaizduojančių minėtą knygos mintį: "Dėkime kirvi tiesiai prie šaknų, kad, atsikratę aistrų, įgytume dvasinę ramybę... palik viską, viską rasi... vieną tik Dievą ir tai, kas iš Dievo eina, laikyk didžiu, kilniu, maloniu, mylėtinu dalyku... Dievą mylinti siela nieku laiko visa tai, kas yra žemiau Dievo... Tavy randu viską, ko noriu ir geidžiu... kur tik būsi, į kurią pusę pasisuksi, būsi menkas, jei neatsigręši į Dievą".

Toji knyga skatina kovą su aistromis, neramybės šaltiniais. Ji gydo nuo iliuzijų ir apsigavimo, kai ieškome laimės ten, kur jos nėra ir negali būti. Ji atskleidžia dalykų esmę, įspėdama mus neskandinti savo gyvenimo energijos neesminiuose siekiuose. Ji labai dažnai ir subtiliai kelia mintį, kaip yra pavojinga prisirišti prie tvarinių, juos dievinti ir juose klimpti. Visa tai mus labai tolina nuo Dievo. Ji kelia viešumon nesuskaitomus kasdieninius mūsų savimeilės pasireiškimus, kuriais, besąlyginai teigdami save, nors to ir negalvodami, mes neigiame Dievą. Visose keturiose "Kristaus Sekimo" knygose jaučiama, kaip, kalbant tradicinėm dvasinio gyvenimo sąvokom, siela vedama ir, eidama dvasinio apsisvalymo keliu, skatinama įeiti į apšvietimo ir pagaliau artimo susijungimo su Dievu kelią.

Nedaug pasaulyje yra knygų, kurios, būdamos tokios nedidelės, pasižymėtų tokiu turtingu turiniu! Tad, šalia Naujojo Testamento, nėra dvasine prasme maistingesnės knygos už "Kristaus Sekimą".

Tačiau atidesnis skaitytojas, skaitydamas šią knygą, negali nepastebėti, kad autorius joje dažnai kreipiasi į vienuolius. Dėl to ne vienam pasauliečiui gali kilti mintis, kad ši knyga nėra skiriama pasauliečiams, bet vienuoliams. Norint šį abejojimą pašalinti, anot L. Bouyer (Les sens de la vie monastique), reikia prisiminti, kad vienuolio pašaukimas yra ne kas kita, kaip pilnai išvystytas ir įvykdytas krikščionio pašaukimas. Juk visiems pakrikštytiems yra taikomi Kristaus žodžiai: "Būkite tad tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mato 5, 48). Todėl, anot minėto autoriaus, "kiekviename krikščionio pašaukime yra vienuolinio pašaukimo daigas".

Kitaip sakant, tarp pasauliečio krikščionio ir vienuolio nėra ir neturi būti tokios didelės prarajos, kokią šiandien žmonės vaizduojasi. Čia galėtume pridėti, kad jei pasaulio gyvenimas nebūtų taip nukrikščionėjęs, tai visi mes, ir nebūdami oficialiai vienuoliai, būtume daug "vienuoliškesni" negu dabar esame. Juk vienuolynai, giliau pagalvojus, yra tie rezervuarai, kurie šiandieniniame nukrikščionintame pasaulyje turėtų padėti saugiau išlaikyti pilnutinę krikščionybę. Tiesa, vienuolynai turi nuosekliau Kristų sekti ir net Jo patarimus pažodžiui laikyti, bet juk tų patarimų dvasia ir visi pakrikštytieji turėtų vadovautis, jei nori siekti tobulybės. Be to noro jų krikščionybė būtų liguista ir nepilna. Štai kodėl "Kristaus Sekimo" knyga tinka ir yra skirta visiems.

..

Kažin ar yra kita knyga, šalia Šv. Rašto, kuri taip dažnai būtų verčiama į įvairias kalbas ir vis naujai išleidžiama? Pradedant pačiais pigiausiais ir baigiant liuksusiniiais leidiniais, ši knyga puošia didžiųjų tautų katalikiškų ir net nekatalikiškų knygynų lentynas. Įsidėmėtina ir tai, kad šią knygą į savo leidinių skaičių įtraukia net ir tokios leidyklos, kurios religiniam gyvenimui labai tolimos. Lankantis įvairiuose J.A.V. knygynuose, ir dabar galima surasti keliolika įvairių "Kristaus Sekimo" laidų anglų kalba. Ir mūsų maža tauta, kurios religinė literatūra dar buvo tik lopšio vystykluose, jau turėjo keletą šios knygos laidų. Tremtyje jau tris kartus ši knyga yra išleista lietuvių kalba. Paskutinis leidimas yra Nek. Pradėtosios Marijos Seserų Putname, 1960 m. ("Kristaus Sekimo" knygą galima gauti ir "Laiškų Lietuviams" administracijoje, kaina \$2.50).

Ši knyga išugdė daugybę šventų sielų, ją dažnai skaitė visi naujesnių laikų šventieji. Užtenka prisiminti tik šv. Ignacą Loyolą, kurio gyvenime "Kristaus Sekimo" knyga suvaidino labai svarbų vaidmenį. Jo dvasinio atsivertimo pradžioje, kai naujas gyvenimas dar nebuvo nusistovėjęs, jo sielą draskė baimė ir abejonės. Tada ši knyga lemiamai jį paveikė, todėl visą gyvenimą jis ją brangino, su savimi nešiojo ir nuolat skaitė. Protestantų rašytojas W. Nigg sako, jog visai ne nuostabu, kad šventasis tą knygą vertino, nes ją galima palyginti su kasdienine duona, kuri niekada nenusibosta (Gaheimnis der Moenche).

Jėzuitas rašytojas Plus apie "Kristaus Sekimą" sako, kad "tai knyga, kurios neturėtume niekad užversti, nes nėra jokio klausimo, kuriam išsiaiškinti ji neduotų rakto". Jis dar prideda, jog tai yra lyg evangelija, nors parašyta kitu tonu. Ir trapistai "Kristaus Sekimą" labai brangina. J. Gautier, aprašinėdamas trapistų gyvenimą, sako, kad, anot M. de la Harpe, ši knyga yra pati gražiausia iš visų žmogaus sukurtų knygų, nes evangelija yra išėjusi iš Dievo lūpų.

Religingi protestantai taip pat šią knygą vertina ir skaito, todėl ją galima vadinti knyga, apjungiančia visus krikščionis.

Kalbant apie didžiuosius žmones, galima prisiminti muziką Beethovena, kurs niekad su "Kristaus Sekimu" nesisikyrė. Kai garsusis fizikas Amperas susirgo, draugai pasisiūlė jam paskaityti "Kristaus Sekimą", bet ligonis atsakė, kad šią knygą mokąs mintinai. Indijos Ramakrishna misijos nekrikščionys vienuoliai, bet kur eidami, šią knygą su savimi nešiojasi. Ją indų kalbon yra išvertęs žymus šio sąjūdžio šulas Vivekananda. Pažįstu vieną as-

menį, kurs, skubiai iš namų paskutiniojo karo metu bėgdamas į užsienį, iš savo turtingos bibliotekos pasiėmė tik vieną knygą – "Kristaus Sekimą".

Šios knygos populiarumas tikrai užtarnautas, nes ją gali šimtus kartų skaityti ir kiekvieną kartą vis rasi ką nors nauja, kas tave privers susimąstyti. Tai knyga, kurią galima net maldaknygės vietoje bažnyčioje skaityti. Kitomis kalbomis yra net ir tokių laidų,

kur nurodoma, kokiomis gyvenimo ar religinėmis progomis kurie skyreliai yra skaitytini. Šią knygą, kaip ir Naująjį Testamentą, turėtų įsigyti ne tik kiekviena religinga šeima, bet ir kiekvienas šeimos narys, kuriam rūpi dvasinė kultūra, kad kiekvienu momentu nekliudomai galėtų ja naudotis. Tikrai būtų pageidautina, kad nepraeitų nė vienos dienos, bent kelias minutes nepaskaičius "Kristaus Sekimo".

TARP MEILĖS IR NEAPYKANTOS ELENA VASYLIŪNIENĖ

K

AS YRA stebėjęs beždžiančius vaikus, žino, kaip jų judesiai veikia veiksmus. Vaikai susitaria žaisti priešais ir pradeda "karą". Pradžioje tai yra daroma juokais, tik žaidžiant, bet kai kumščiai įeina į darbą, vaikai iš tikrųjų susipyksta ir pradeda rimtai muštis. Kas čia atsitiko? Atitinkamas judesys sukūrė emociją, kurios iki šiol nebuvo.

Ši reiškinį yra pastebėjęs žymus Amerikos psichologas William James. Jo manymu, kaip ir kiti mokslininkai sutinka, mūsų poelgių variklis yra emocija. Jeigu mes žmogų mylime, tai su juo elgiamės švelniai, jo nekritikuojame, jame nieko blogo nematome. Bet jeigu kurio nors nekenčiame, tai vargas jam! Jis bus ir nebegražus, ir nebegegas, ir kvailas, ir visa kita, ko tik norite. Net mūsų balso tonas bus kitoks, kai kalbame su nemėgiamu žmogumi. Stebint šių dienų gyvenimą ir tarpusavio santykius, atrodo, kad artimo meilės tėra labai maža. Kas

pavarto politinių priešų straipsnius, ar skirtingų nuomonių pareiškimus, kas išgirsta net mūsų menininkų ir dailininkų pasisakymus ir pamato jų elgesį vienas su kitu, tam yra labai aišku, kad mūsų lūpomis jau kalba ne meilė, o neapykanta. O kai išgirstame visokių apkalbinėjimų ir šmeižtų istorijas, tai darosi net šalta ir nemalonu. Atrodo, kad mumyse viešpatauja vien neigiamos emocijos, antipatija ir neapykanta.

Galima sutikti žmonių, kurie, eidami per gyvenimą, tartum viską dažo tamsiomis spalvomis ir gesina šviesas. Kur tik jie praeina, ten darosi juoda, tamsu ir baugu. Nesuprantama, kaip galima, gyvenant tokioje tamsoje, tikėtis sukurti šviesesnį rytojū. Ne nuostabu, kad daugelis mūsų parengimų yra nebeįdomūs, kad bendravimas su kitais yra atstumiantis, kad, sutikę veidas veidan žmogų, jau žmogiško veido nebematome. Daugumas šią tamsą pažįsta ir norėtų rasti išeitį iš jos.

William James, nagrinėdamas emocijos ir poelgio sąryšį, surado įdomią išvadą. Jis sako, kad ne tik emocija iššaukia tam tikrą poelgį, bet ir poelgis veikia emociją. Tad, norėdami pakeisti savo emocijas, turime atitinkamai keisti savo elgesį. Jeigu kas mano, kad čia viską gali tvarkyti protas, labai klysta. Juo labiau jūs įtikinsite žmogų, kad jo priešas yra geras, juo labiau jį pykinsite. Juo labiau jūs atkalbinėsite mylimą žmogų, juo labiau stiprinsite jam mylinčiojo ryšį ir didinsite jo neapykantą sau. Protas emocijos negali paveikti, atvirkščiai, emocija paveikia protą. (Su šiuo teigimu redakcija nenori pilnai sutikti. Vis dėlto manome, kad ir protas gali daugiau ar mažiau veikti ir tvarkyti emocijas. Jeigu protas prieš emocijas būtų visiškai bejėgis, tai žmogui nebūtų jokios vilties ar galimybės emocijas valdyti. Tada ir šis straipsnis būtų beprasmis.) Jei norime nueiti į teatrą, rasime priešasčių, kad mums tai būtinai reikalinga; jeigu nenorime, tai vėl bus eilė motyvų, sakančių, kad yra per toli, kad bus ten nuobodu, neįdomu. Emocijos yra mažai iširtos ir keistos mūsų gyvenimo "mašinos", pridarantių visokių bėdų, kai pagenda. Dideli nusikaltimai būna emocijų vaisius. O tas didingasis protas čia dažnai būna mažas ir bejėgis. Visi pažįsta Dievo įsakymus, nes jie labai nesudėtingi, bet vis dėlto daug kas jų nesilaiko, nes emocijos jų nepageidauja.

William James duoda įdomų patarimą, paremtą stebėjimu ir giliu žmogiškosios prigimties pažinimu. Kai žmogui ateina pilkos dienos, kai viskas aplinkui atrodo juoda ir negera, jo manymu, yra tik vienas kelias: gražiai apsirengti, prisisegti prie krūtinės gėlę, įkvėpti giliai oro ir išeiti gėrėtis pasauliu, stebėtis, koks jis įdomus ir

mielas. Čia reikia elgtis kuo švelniausiai ir atsargiausiai. Jeigu pradžioje ir nieko nejaustum, bet vis tiek nepaleisk iš rankų savo elgesio, elkis, kaip tinka tikram švelnios sielos žmogui. (Kitais žodžiais tariant, norint suvaldyti ir gera kryptimi palenkti emocijas, reikia į darbą įkinkyti protą ir valią! *Red.*) Ir nustebsite, kaip šis paprastas vaistas padeda. Debesuotas dangus prašvis saule, negyvoje žemėje sužaliuos augalai, o širdyje suskambės nuostabi melodija. Žmonių veidai pasidaro tokie gražūs, kai jiems randame nuoširdų žodį! Tokiu būdu vėl grįžtame prie to gyvenimo, kurį evangelija vadina "linksmąja naujiena", nes be meilės ir be elgesio, išplaukusio iš meilės, viskas aptemsta.

Nuolat gyvenime mums tenka sutikti žmonių, kurių veidai tikrai nušvintę, jei mokėtume juose įžiebt malonią šviesą. Tai yra gražiausioji liepsnelė iš visų žemiškų liepsnų, kuri suspindi žmogaus veide, kai šiltoji banga paliečia jo sielą. Tai yra sunkiai aprašomas švelnumas, bet vis dėlto jis egzistuoja.

Dažnai sekmadienį matau senelės veidą, kai ji man nusišypso iš savo suolo bažnyčioje. Ir tas veidas tampa toks gražus, jaunas. Kai ji nusišypso, tikrai mažiau jaučia ir savo kojų reumatizmą, o man atsiveria žmogiškojo veido gražus puslapis, parašytas be žodžių. Jį labai įdomu ir malonu skaityti. Kas netiki, tepabando. Tikrai įsitikins ir nenusivils.

Įžangoje kalbėjome apie vaikus, kurie nėra priešai, bet, kai pradeda priešais žaisti, susipyksta ir tampa tikri priešai. Tad ir mes, jeigu nesame kitiems draugiški, pradėkime su jais žaisti draugais ir tikrai susidraugausime.

GYVENIMAS susideda iš daugelio kasdienybės lašelių – džiaugsmo ir liūdesio valandėlių. Reikia nuspalvinti pilkuosius momentus, apšviesti tamsiuosius, įnešti džiaugsmo į liūdnuosius, pripildyti tuščiuosius, atgaivinti sudžiūvusius, užmiršti bloguosius ir įsidėti atmintin geruosius. Turime elgtis pagal tą įrašą viename saulės laikrodyje: "Rodau tik saulėtas valandas". Tiesa, tai nėra lengva, ypač turint prieš akis liūdnąją mirties tikrovę, kuri kiekvieno laukia. Statistika sako, kad kasmet pasaulyje miršta 51 milijonas žmonių, kasdien iš šio pasaulio iškeliauja 140 tūkstančių, kas valandą – 5.820, o kas minutę – 97 asmenys.

Tai didžioji realybė, kuriai reikia ruoštis, kurią reikia pramatyti, bet nesikankinti dėl smulkmenų. Rašytojas Salvaneschi mus moko: "Jeigu jautiesi nesuprastas, tai žinok, kad esi padidinęs savo pajėgumą kitus suprasti. Jeigu žmonės tau šiurkštūs, atsiversk knygą ir imk susipažinti su jūrų stebuklais arba pakilk į dangaus grožybes. Jeigu dabartiniai laikai tave apvilia, pasieškok istorinės knygos. Jei skaitymas tavęs nedomina, glauskis prie muzikos ritmo: Chopino, Beethoveno, Debussy. Jie tau atvers magišką duris".

Jei ir muzika tau nieko nesako, skubėk į gamtą, į laukus, į pajūrį, į miškus, kreipk žvilgsnį į žvaigždes. Viskas tau kalbės apie pasaulio kūdikystę. Savo rankoms duok darbo, savo protui – minčių, savo energijai – užsiėmimo. Lauk ateinant aušros, kuri iš-

sklaidys sunkumų miglas, atitolins silpnybes ir eis į pergalę.

Jeigu dienos sunkumų atsiminimas vakare verčia tave, panėrus galvą į pagalbę, išsiverkti, jeigu kasdieną vedi kietą kovą su gyvenimo sunkumais ir neturi draugų paramos, jeigu esi slegiamas kasdienių nusivylimų, jei širdį graužia kentėjimas, o sielą – skausmas, jei gyvenimas tau be džiaugsmo ir be įkvėpimo, nukreipki akis į pirmą nepažįstamą žmogų, kurį sutiksi savo kelyje. Tikriausiai jis kenčia taip, kaip tu, o gal net daugiau negu tu. Nemanyk, kad skausmai tik tave vieną lanko. Kentėjimas yra pavasaris, kuris visiems atgaivina žiedus.

Tikėjimas praturtina paguoda ir džiaugsmu

Visi galime būti turtingi džiaugsmu ir entuziazmu. Net milijonierius, kuris negali kitiems atnešti džiaugsmo, yra neturtingesnis už elgetą.

Žmogui labai daug paguodos gali duoti tikėjimas. Kartą jaunystėje Nietzsche rašė savo seseriai: "Jeigu ieškai sielos pakilimo ir laimės, tai tikėk. Jeigu nori būti tiesos mokinė, tai ieškok".

Gyvenimo faktai šioje srityje mums daug pasako. Aleksandra Starabba de Rudini, žinoma markizos Carlotti vardu, buvo nepaprasto grožio moteris. Ji buvo garsi savo ekstravagan-tiškumu ir blaškymusi. Ilgą laiką ėjo slidžiu gyvenimo keliu ir aistringai plakėsi prie vieno garsaus italų poeto. Tačiau 1911 m. pasiryžo pasukti atgai-

los keliu – įstojo į karmeličių vienuolyną, įsteigė trejus vienuolyno namus ir mirė kaip šventa atgailautoja.

Garsioji prancūzų teatro žvaigždė Eva Lavalliére buvo labai mylima karaliaus Liudviko XIV. Tačiau pačioje savo vaidybos ir pasisekimo aukštumoje buvo pagauta naujos šviesos. Ji išdalino visą savo turtą vargšams ir apsiliko pranciškonės rūbu. Po griežtos atgailos gyvenimo mirė 1929 metais. Jos užrašuose buvo rasti šie žodžiai: "Mano pamėgtasis sportas yra atsiklaupyti; mano vienintelė nuosavybė' – karstas; mano vardas – pranciškonė".

Tu jau pradedi suprasti ...

Jaučiant skaudžius gyvenimo smūgius, verta prisiminti aklo rašytojo Salvaneschi žodžius: "Jei tavo širdį slegia neišpasakytas nuovargis, jei kas rytą tau prieš akis stoja kokia nors sunkenybė ir lydi visą dieną, jei esi draugų apleistas, meilės apgautas, susigrau-

žimo kankinamas, nusivylęs gyvenimu, jei net tave įkyriai persekioja mintis, kad būtų geriau, jeigu jau ateitų gyvenimo galas – su džiaugsmu pasveikink šią valandą, nes tu jau atsi-radai tarp tų, kurie pradeda suprasti". Neveltui ir Ruysbroeck rašė: "Žmonės, kurie verkia, šį tą žino".

Juk reikia pagaliau kuo nors užmo-kėti, jeigu nori ką nors žinoti ir su-prasti. Tik kentėdamas ar guosdamas kenčiantį, tu suprasi, kad Kristus tave myli. Tada galėsi kartoti žodžius, ku-riuos pasakė tėvas J. M. Berengueras, ilgam laikui ligos uždarytas savo kam-baryje: "Padėk man. Viešpatie, priar-tinti savo lūpas prie Tavo teikiamos kančių taurės ir nejausti jos kartumo". Padėk man gerti tą taurę su dėkingu-mu, nelaikant jos bausme, o Tavo die-viškosios meilės įrodymu. Viešpatie, juk daug liūdniau kentėti su kaltojo jausmu negu su kario klusnumu. Tad noriu kentėti kaip mylintis sūnus, no-riau būti savanoriška auka.

ĮŠMOKIME DŽIAUGTIS GYVENIMU

EDVARDAS ŠULAITIS

GROŽIS, turtai, įsivaizduojamoji garbė – tai labai nepastovūs dalykai. Kiek kartų spaudoje esame skaitę, kad koks nors garsus milijonierius paskutines savo gyvenimo dienas baigė be cento; gražiosios damos atėmė sau gyvybę, nes negalėjo veidrodyje pakęsti savo senstančio veido; asmenys, kurie buvo žinomi vi-same pasaulyje, prisipažino esą nelaimingiausi žmonės. Tad nei grožis,

nei turtai, nei garbė žmogui laimės neduoda.

Daugelis šio krašto jaunimo, šalia garsiųjų sportininkų, yra sužavėti fil-mų žvaigždėmis. Jaunieji stengiasi rengtis taip, kaip tos žvaigždės, taip kalbėti, kaip filmų garsenybės, žino-ma, ir patys norėdami užimti jų vietas ateityje. Nemaža jaunųjų dalis galvo-ja, kad tų žvaigždžių gyvenimo kelias yra rožėmis klotas, kad jie yra lyg ko-

kios pasakų būtybės, kad jiems nieko netrūksta, kad jie yra tikrai laimingi.

Tačiau iš tikrųjų taip nėra. Tai tik išviršinis vaizdas, kuris ne vieną suklaidina. Tiesa, yra nemaža žvaigždžių, kurios iki tam tikro laiko pasitenkina tomis žemiškomis ir nepastoviomis vertybėmis, visai negalvodamos apie sudėtingas gyvenimo problemas. Dažniausiai tik liga ar koks nors kitas sukrėtimas priverčia šiuos žemiškomis gėrybėmis pertekusius žmones rimčiau susimąstyti. Be abejo, daugeliui kuriame nors filme teko matyti artistę Joan Fontaine. Neseniai ji pati spaudoje rašė, kad anksčiau nekreipė daug dėmesio į gyvenimą ir labai nerūpestingai žiūrėjo į ateitį. Tačiau 1958 m. ji susirgo pavojinga liga, vadinama monocleosis vardu. Jos jėgos pradėjo smarkiai nykti, ir gydytojas jai patarė visišką poilsį.

Artistė išvyko į mažą namelį kalnuose, netoli Los Angeles miesto, ir lovoje praleido devynis mėnesius. Ji ten buvo beveik atskirta nuo viso pasaulio. Jai buvo leidžiama perskaityti tik vieną laikraštį per dieną, bet griežtai draudžiama skaityti knygas, žiūrėti televizijos, priimti lankytojus. Toks poilsis buvo vienintelis vaistas nuo tos ligos.

Devyni mėnesiai yra trumpas laikas, gyvenant su kitais, veikiant ir judant. Bet atskirtam nuo kitų šis laikotarpis yra labai ilgas. Tačiau artistė su juo apsiprato ir pradėjo net jausti pasitenkinimą pro kambario langą matomais vaizdais ir girdimais garsais. Ją pradėjo dominti voveraičių šokinėjimas bei paukščių čiulbesys ir ežero šviesų atspindžiai ant kambario lubų. Štai kaip ji apie tai rašo: "Per tuos devynis priverstino poilsio mėnesius aš turėjau progos pagalvoti apie

tuos visus žmones, kuriuos linksminau. Po ilgo mąstymo įsitikinau, kad kiekvieno žmogaus geriausias draugas yra jis pats, jo vidus. Aš išmokau savarankiškai gyventi, neatsiremama į kitus ir negalvodama, kad visuomet turi atsirasti kas nors, kas tau padėtų. Aš suradau vidinę jėgą ir pasitikėjimą savimi, ko anksčiau nepažinojau. Su tuo jau aš niekada nesisiskirsiu. Taip pat supratau vienumos ir mąstymo reikšmę. Anksčiau aš pasijusdavau vieniša, kai nebūdavau tarp žmonių, o dabar patyriau, kad vienišumą jausčiau minioje. Liga mane pamokė, jog negalima džiaugtis gyvenimu, neskiriant laiko mąstymui, įvertinimui, vienumai, kad žmogus galėtų padaryti savo sielos apžvalgą ir pajusti tikrąsias vertybes. Daugumas žmonių prabėga per gyvenimą, norėdami užčiuopti tik jo išorinius nuostabumus. Sulėtink savo skubotumą, tada daugiau matysi, daugiau girdėsi, daugiau jausi ir išmintingiau gyvensi."

Tai yra tikrai vertingi žodžiai ir pamokymai, kurie galioja visiems. Mes visi per daug skubame, per daug nepasitenkiname turima padėtimi, per daug pasineriame į gyvenimo sukurį, o tada nelieta laiko pažvelgti į save ir pasidžiaugti gyvenimo teikiama vaizdais ir gėrybėmis. Turtas, grožis ir garbė – tai geri dalykai, tačiau jie nėra esminiai, be jų gyvenime galima apsieiti. Teisingai Emersonas pasakė: "Ar gali būti kas nors maloniau už tai, kai turi maža rūpesčių ir jais pats pasirūpini?" O Youngas dar aiškiau išsitarė: "Ar turtas gali duoti laimę? Apsidairyk aplink ir pamatysi linksmą elgetą." Jau ir senovės išminčius Sokratas pasakė, kad "juo mažiau mūsų gyvenime reikalavimų, juo panašesni esame į dievus".

prie šeimos židinio

Bruno Markaitis, S. J.

MOKYKLA IR TĖVAI

LABAI dažnai girdime tėvus sakant, kad jie sunkiai dirba, daug ko atsisako, kad tik sutaupyti pakankamai pinigų pilnam vaikų išmokslinimui. Girdi, vaikai turėtų gauti ne tik pradinį bei vidurinį mokslą, bet taip pat ir aukštąjį. Šiuose daugelio tėvų žodžiuose mes pasigendame labai svarbaus dalyko, būtent, auklėjimo. Mat, jei išmokslinimu mes suprantame žinias, teoretinį bei praktinį pasirėngimą profesijai arba specialybei, tai auklėjimas būtų ne kas kita, kaip jaunam asmeniui įdiegti gyvenimo principai, pareigos bei atsakomybės jausmas ir pasaulėžiūra, kuri žmogui padeda tapti ne nuo mažiausio vėjelio siūbuojančia nendre, bet subrendusia ir pilnai išsivysčiusia asmenybe, visada atliekančia savo pareigas ir naudingai pasiaukojančia bendruomenės labui.

Nesunku suprasti, kas svarbiau. Juk ir su mažesniu mokslu, ribotomis žiniomis, žmogus gali būti labai naudingas krašto pilietis ir bendruomenės narys, jei jis visada ir visur atlieka savo pareigas, jei jis turi jautrų atsako-

mybės jausmą, jei jis gyvena prasmingai ir naudingai. Iš kitos pusės, pažįstame labai mokytų žmonių, turinčių gilų ir platų žinių aruodą, bet stokojančių principų, atsakomybės ir pareigingumo.

Kai žiūrime į šios dienos jaunimą, kuris gatvių sankryžose į grupes susibūręs miršta iš nuobodumo, arba jausdamas energijos perteklių ir neturėdamas naudingo tikslo, metasi į vandalizmą ir brutalias muštynes, arba į jaunų vaikų ir merginų tūkstančius, kurie vengia darbo, pareigos, atsakomybės, akiai ir užsispyrusiai sekdami savanaudiškus malonumo filosofijos dėsnius, kyla klausimas: kas kaltas, ir kur šios nelaimės priežastys?

Dabartinė socialinė padėtis, aukštas gyvenimo lygis ir labai platus mokyklų tinklas mokslą daro visiems prieinamą. Bet gal būtų ne pro šalį, jei tėvai kreiptų dėmesį ne tik į pilną vaikų išmokslinimą, bet ir į jų išauklėjimą, nes išauklėjimas mokslui duoda ir tikslą ir prasmę. Kartojame, išauklėjimas pirmoje eilėje nėra mandagumo formos, nėra išorinio žmogaus elgesio

apipavidalinimas. Jis taip pat pirmoje eilėje nėra gero skonio išvystymas nei jautrumo įvairioms grožio apraiškoms sustiprinimas. Pagal mūsų supratimą ir čia vartojamą sąvoką, išauklėjimas pirmoje eilėje yra stiprus pareigos bei atsakomybės jausmas ir pasaulėžiūra, stovinti ant pastovių ir šventų principų pamato, kuriais visada galima remtis, kurie kitiems žmonėms duoda užtikrinimą, kad bendraujame su asmeniu, kurio žodžiu ir pareigingumu galime tvirtai pasitikėti. Gaila, kad šitoks išauklėjimo supratimas yra palyginti retas. Savaiame aišku, kad tėvai, jei jie išauklėjimą supranta tik mandagumu ir tam tikru kultūringumu, gali apleisti žymiai svarbesnius dalykus, kurie sudaro išauklėjimo esmę. O jie yra ne kas kita, kaip pareiga, atsakomybė ir pasaulėžiūra, kuri visam gyvenimui duoda naudingą tikslą, prasmę ir teisingą kryptį.

Galvodami apie krašto ateitį, mes pirmiausia esame susirūpinę jaunimu, nes jaunimas yra ateitis. Žiūrėdami į šios dienos jaunimą, mes žiūrime į ateities veidrodį. O ką gi ten matome? Matome kaip tik tai, kas mus verčia rimtai susirūpinti. Matome pareigos ir atsakomybės stoką. Matome jaunimą, kuriam užtenka sveikatos, energijos ir užsidegimo, bet trūksta naudingo tikslo ir teisingos krypties.

Trūksta pareigos jausmo. Perdaug dažnai kalbama apie teises ir privilegijas, o perdaug retai apie jauno asmens pareigas valstybei, šeimai, kaimynams, miestui ir bendruomenei. Laikas nuo laiko tenka susitikti su jaunais žmonėmis, kurie neturi jokio pareigos jausmo, kurie savo darbą, savo uždavinį atlieka tik dėl akių, kuriems niekada net į galvą neateina, kad pareigos atlikimu remiasi ne tik atskiro asmens, bet visos valstybės gyveni-

mas, kad nuo jos gero ir sąžiningo atlikimo priklauso daugelio žmonių gerbūvis, o neretai net pati laimė.

Trūksta atsakomybės jausmo. Jaunimas dažnai neturi pagarbos svetimai nuosavybei. Reikalingi ir naudingi dalykai tyčia sugadinami, visiškai nepagalvojant, kad tuo apsunkinamas kitų žmonių gyvenimas. Neretai pastebime, kad jauniems žmonėms trūksta sąžiningumo, teisingumo, drąsos pripažinti savo kaltę ar savo silpnybę. Nesilaikoma žodžio. Neskiriama svarbos duoto pažado ar įsipareigojimo šventumui.

Kai plačiau pasikalbame su jaunais žmonėmis, greitai pastebime, kad jiems trūksta pasaulėžiūros. Tiesa, ne viename atvejuje jie religingi ir, iki tam tikro laipsnio, prisilaiko bent kairių religinių normų, bet labai dažnai jiems trūksta supratimo, kad žmogaus gyvenimas turi remtis pastoviu principu, kad jis turi turėti naudingą tikslą ir teisingą kryptį. Atrodo, kad jaunimo nemaža dalis gyvena tik šia diena ir į ateitį žiūri kaip į šios dienos tąsą, be jokių problemų, be kovos už pasirinktą tikslą ir be darbo tam tikslui pasiekti.

Jei matome skirtumą tarp mokslo ir išauklėjimo, tai nesunkiai suprantame, kad šios dienos mokyklos pagrindinis uždavinys, atrodo, yra mokiniui žinių suteikimas. Savaiame aišku, kad jis gauna mandagumo formų ir tam tikro kultūringumo apraiškų, bet ne labai aišku, kad jaunimas mokyklose gautų užtenkamai ir pastoviai visų tų dalykų, kurie jam padėtų išsąmoninti pareigos ir atsakomybės esmę, kurie jam padėtų susikurti prasmingą gyvenimo pasaulėžiūrą, kuri remtųsi pastoviu principu, naudingą gyvenimo tikslu ir teisinga gyvenimo kryptimi.

Todėl, jaunimui išėjus į mokyklą, auklėjimo problema pasilieka neišriešta. Tėvai jos mokyklai perleisti lengvai negali, nes dabartinė mokykla modernioje bendruomenėje turi ne tiek auklėtojos, kiek mokytojos uždavinių. Auklėjimo pareiga pasilieka tėvų gyvenimo misija.

II

Šiandien vis garsiau girdisi nuomonė, kuri teigia, kad tėvai per vėlai susirūpina įdiegti vaikams pareigos ir atsakomybės jausmą. Per vėlai vaikams duodama suprasti, koks nepaprastai svarbus ir nieku nepamainomas dalykas yra pareigos atlikimas ir atsakomybės pajutimas. Ir iš tikrųjų, kai iš arčiau pažvelgiame į šios dienos jaunimą, į vaikus ir į pačius mažuosius, greit pastebime, kad jie pertekę maistu, pramogomis, patogumais, žaislais ir dovanomis, bet jiems labai trūksta net paviršutiniškiausio supratimo, kas yra atsakomybė ir pareiga. Jie dažnai gyvena lepinimo ir saivaliavimo atmosferoje. Jie primeta savo nedisciplinotą savanaudiškumą tėvams, visiems šeimos nariams ir kaimynams. Be gailėsčio ir be susimąstymo jie naikina svetimą nuosavybę ir nekreipia nė mažiausio dėmesio į kitų teises. Jie juokiasi ir tyčiojasi iš pačių elementariausių mandagumo formų ir nerodo jokie jautrumo grožiui, švelnumą laikydami silpnybe, o susivaldymą – neprotingumu.

Kyla klausimas, kur šios didelės ir kartais gąsdinančios netvarkos priežastys. Pirmiausia, jei tėvai nesirūpina įdiegti savo vaikams pareigos ir atsakomybės jausmo, ar galima būtų su pagrindu manyti, kad patiems tėvams tiek pareiga, tiek atsakomybė neatrodo labai svarbūs dalykai? Kai pasižiūrime į daugelį tėvų, matome, kad

palyginti nemažas procentas pareigos ir atsakomybės nevertina ir jos nepabrėžia. Atrodo, tikslu sakyti, kad modernioje bendruomenėje, ypatingai dėl gana lengvai prieinamo medžiaginių vertybių gausumo, pareigingumas ir atsakingumas yra sumažėję. Priežasčių, be abejonės, yra daugiau negu čia suminėtoji, bet kai gyvenimas matuojamas medžiaginės vertybės mastu, kai žmogus savo dienas atremia į malonumą, patogumą ir prabangą, tai jis pamažu nebemato reikalo pasiaukoti, atsisakyti patogumo ir malonumo. Nesunku suprasti, kad pareigingumas ir atsakingumas yra vargiai įmanomi be pasiaukojimo ir susivaldymo. Jei žmogus nebemato reikalo pasiaukoti bendram gėriui, tai, žinoma, jo pareigos ir atsakomybės jausmas ne tik susilpnėjęs, bet ir nustojęs tų bruožų, kurie pareigą ir atsakomybę padaro ne tik prasmingais, bet ir būtinais gyvenimo reiškiniais. Vadina si, jei žmogus pareigos ir atsakomybės nebevertina, ar būtų tikslu tikėtis, kad jis dės rimtas pastangas iškiepyti vaikams pareigos ir atsakomybės sąvokas, jų prasmę ir vietą tiek atskiro žmogaus, tiek bendruomenės gyvenime? Jei tėvai dėl kokių nors priežasčių bandytų vaikams aiškinti pareigingumo ir atsakingumo reikalą, patys tokio įsitikinimo neturėdami, tai rezultatai bus riboti ir laikini.

Čia ir iškyla šios dienos nelaimė visu savo svoriu, įtaka ir grėsminga rimtimi. Bandydami prieiti prie problemos širdies, mes sustojame ties dviem dalykais. Abudu svarbūs, abudu įtakingi, abudu lemtingi. Ne vienas mūsų dienų katalikas nebevertina gamtinių žmogaus dorybių ir gerųjų ypatybių ir nebededa rimtų pastangų išgyti antgamtinės. Jis per maža dėmesio kreipia į pareigą, į atsakomybę, į duo-

K. Šimonis

Paukščiai skrenda

(1929)

tą žodį ir jo išlaikymą, nežiūrint sunkenybių ir sunkios aukos. Jis per maža vertina sąžiningumą, teisingumą. Mažos svarbos dalykais jis laiko pastovius gyvenimo principus ir pasišventimą savo darbui amato ar profesijos rėmuose. Žinoma, jis prisilaiko tam tikro etinio etiketo, jei taip galima išsireikšti, kuris yra palyginti lankstus ir lengvai prisitaikęs prie naujų gyvenimo aplinkybių. Tačiau nei jis pats, nei jo gyvenimas nesiremia nieku pastoviu, nieku besąlyginiu, nieku nuolat įpareigojančiu. Vadinasi, jis neturi gamtinių dorybių, o jei ir turi, tai labai maža.

O kaip su antgamtinėmis dorybėmis? Kaip su antgamtinio tikėjimu, antgamtinė viltimi ir antgamtinė meile? Kaip su visais tais antgamtiniais reiškiniais, kurie žemės gyvenimui duoda antgamtinį mastą ir antgamtinę pasaulėžiūrą, kurie įgalina žmogų įkopti į aukštą dieviškos išminties ir idealo kalną ir nepasitenkinti žvilgsniu į pasaulį per rakto skylutę? Ar galima sakyti, kad eilinis šios dienos katalikas deda rimtas ir kasdienes pastangas įsigyti antgamtinių dorybių?

Ar jis tikrai ir pasiryžusiai stengiasi tapti geresniu žmogumi, pasišventinti, sumažinti savo silpnybių skaičių ir stipriau išvystyti gerąsias savo ypatybes? Stebėdami gyvenimą, turime su liūdesiu pasakyti, kad eilinis katalikas šiandien tokių pastangų nededa. Jis taip pat yra pasukęs medžiaginių vertybių kryptimi ir gyvena pagal savanaudiškus Malonumo Filosofijos dėsnius. Gal net nesąmoningai jis deda į gyvenimo pasaulėžiūros pamatus ne principo akmenį, ne pareigos stiprybę ir ne aukos ištvermę, bet trapią malonumo ir nuotaikos medžiagą, iš kurios didelių, naudingų ir pasiliekančių dalykų nepastatysi.

Ar toks tėvas, ar tokia motina prabilis į savo vaikus su autoritetu? Ar jie galės kalbėti vaikams apie pareigą ir atsakomybę su įsitikinimu, semdamiesi įtakingos jėgos iš savo pačių pavyzdžio? Kokį svorį turės jų žodžiai, kai jie nagrinės aukos ir pasišventimo reikalą, kai jie bandys pabrėžti prasmingos gyvenimo pasaulėžiūros būtinumą? Ar jie mokės įtikinančiai ir neklaidingai nusakyti, kas yra žmogaus gyvenimo tikslas ir teisinga jo

pastangų kryptis? Atsakymas: jei patys tėvai nesiremia pareiga ir atsakomybe, jei jie neturi susikūrę dvasingos gyvenimo pasaulėžiūros, kuri remiasi pastoviais principais ir antgamtinėmis vertybėmis, tai jų žodžiai skambės, kaip išsiderinęs instrumentas, kuriame nėra nei grožio, nei teisybės.

Vaikas žengia pirmuosius žingsnius tėvų globoje. Tie pirmieji žingsniai turėtų apimti ne tik fizinį, bet ir dvasinį pasaulį. Maža paguoda, jei vaikas, išmokęs vaikščioti fiziniame pasaulyje, pasiliks paralyžuotas invalidas dvasiniame pasaulyje. Ir jis toks tikrai pasilieka, jei tėvai jam nei žodžiu, nei pavyzdžiu neiškiepija pareigos ir atsakomybės, neįdiegia nei principų, nei tikro vertybių supratimo. Taip, vaikas gali būti labai gabus ir labai patrauklus. Jo gražios manieros, išvaizda ir užkrečiantis socialumas gali būti magnetinė magika. Jis gali užaugti į labai gabų, įdomų, daug žinantį ir daug mačiusį žmogų. Jo veiklumas, entuziazmas ir energija gali padaryti daug gero. Tačiau jo tikroji vertė tada pasirodys, kada gyvenimas pareikalaus pareigingumo ir atsakingumo svarbiuose dalykuose, kada pasiaukojimo ir dvasinės stiprybės reikalaujančios padėtys lauks principų, ne kompromisų, ištikimybės idealui, o ne gražių žodžių ir iškilmingų pažadų.

Gyvenimas rodo kiekvieną dieną, kad nėra nelaimingesnio pasaulyje asmens už jauną žmogų, kuriam – išeinant į gyvenimą – tėvai neįdiegė pareigos ir atsakomybės jausmo, neišmokė atsiremti į pastovius principus ir antgamtines vertybes. Mat, toks jaunas žmogus bus nendrė, savanaudis lepūnas, vijoklis, asmuo be stuburkaulio, negalįs stovėti ant savų kojų. Jis suluš sunkenybėse ir kaltę nuolat

vers ant kitų. Jis bus parazitas, nuolat ieškąs aukos, kad galėtų misti kitų darbu ir krauju.

Jei šiandien matome tiek daug jaunimo, kurie jau jaunosiose dienose eina per gyvenimą, imdami ir nieko neduodami, greitai suprantame, kas įvyko jų šeimose. Mokykla duoda mokytojus ir žinias. Bet kas duos pareigingumą, atsakingumą, aukos ir pasišventimo supratimą? Kas įdiegs pasaulėžiūrą ir pastovius principus? Jei tėvai neišpildys savo misijos, jei savo vaikams jie neduos to brangiausio, nieku nenuperkamo turto, būkime tikri, kad jo neduos nei gatvė, nei kinas, nei televizija. Tėvai turi pareigą, kurios niekas kitas negali atlikti. Jos negalima perleisti. Būtų didelis nusikaltimas prieš vaikus ir prieš bendruomenę ją apeleisti.

JUSLĖS IR JŲ REIKŠMĖ AUKLĖJIME

D. PETRUTYTĖ

TEISINGAS juslių auklėjimas yra labai reikšmingas ir svarbus vaiko plėtroje. Tai intelektualinio gyvenimo pagrindas. Žmogaus gyvenimo laikotarpis nuo 3 iki 6 m. amžiaus pasižymi sparčiu kūno augimu ir juslinių bei intelektualinių galių susiformavimu. Todėl yra labai svarbu įsidėmėti, kad vaiko intelektas neveikia atskirai, bet visuomet yra labai glaudžiai susijęs su kūnu, o ypatingai su nervine bei raumenine sistema. Montessori auklėjimo metodas kaip tik ir remiasi giliu ryšio supratimu tarp kūno ir intelekto.

Ji laikosi nuomonės, kad žmogus skiriasi nuo gyvulio tuo, jog jis turi protavimo galią. Tačiau ji niekad nepamiršta, kad žmogus, kaip ir gyvuliai, turi medžiaginię kūną su įgimtais polinkiais.

Medžiaginis kūnas su penkiomis juslėmis yra jungtis su vidiniu arba dvasiniu pasauliu. Juslių padedamas, žmogus plėtoja ir turtina savo dvasinę pasaulį. Pačios įdomiausios studijos psichologijoje yra tos, kurios nagrinėja, kaip tos dvi mūsų prigimties dalys viena kitą veikia ir kaip jos viena su kita santykiauja. Intelektinė mūsų dalis užsiima visuotinėmis arba abstrakčiomis idėjomis, ji pasireiškia grynuoju protu ir laisvąja valia. O kūniškoji mūsų dalis su savo penkiomis juslėmis yra nukreipta į atskirus daiktus išoriniame pasaulyje.

Naujagimis kūdikis, kaip ir naujagimis šuniukas, pradeda gyvenimą, neturėdamas savo galvoje jokių idėjų. Tačiau trejų, ketverių metų laikotarpyje kiekvienas normalus vaikas jau yra išsigijęs eilę įvairių sąvokų, pvz., kas yra švelnumas, kietumas, aukštumas, ilgumas, gerumas, blogumas, o taip pat ir daug kitų protinių sąvokų, kurių joks šuo nepasisavina, nors jis gyventų ir kelias dešimtis metų. Nors vaikas ir šuo gyvena tame pačiame pasaulyje, tarp tų pačių daiktų, girdi tuos pačius garsus, mato tas pačias spalvas, maudosi tame pačiame vandenyje ir maitinasi tuo pačiu arba bent labai panašiu maistu, bet juodu vystosi visiškai skirtingai.

Vaikas iš pat pradžios turi savyje galią atitraukti iš tam tikrų daiktų jų esmines ypatybes. Pabandykite stebėti dvejų ar net ir vienerių metų amžiaus vaikutį ir pamatysite, kad jis domisi ne tik įvairiais daiktais, bet ir jų kokybe: spalva, švelnumu, skoniu.

svoriu, išvaizda ir t. t. Mes, suaugusieji, savo galvose turime daugybę abstrakčių idėjų. Kaip ir kada jas išsigijome, dažniausiai visai neatsimename. Tačiau yra aišku, kad švelnumo idėja mummyse kilo, stebint ir liečiant švelnius daiktus, o šiurkštumo idėja kilo iš šiurkščių daiktų stebėjimo bei lietim. Panašiai iš gerų ir blogų daiktų bei veiksmų susidarė gerumo ir blogumo sąvokas. Tai reiškia, kad mes savyje turime galią, kuri kažkokiu paslaptingu būdu pajėgia iš daiktų, esančių šalia mūsų, išskirti arba atitraukti tokias ypatybes, kurios egzistuoja tik mūsų prote. Pvz. panašių daiktų grupėje – penki obuoliai, penki riešutai – mūsų protas pajėgia išskirti penkių sąvoką, kuri gali būti taikoma visur ir visiems daiktams. Joks gyvulys to negali pasiekti, nors jo juslių organai veikia panašiai kaip ir žmogaus, nes, mikroskopiškai tyrinėjant, nerandama ypatingo skirtumo tarp gyvulio ir žmogaus nervinės ir raumeninės sistemos sudarymo.

Šią žmogaus proto ypatybę pirmasis yra pastebėjęs Aristotelis, kurs savo tyrinėjimo išvadas išreiškė šiais žodžiais: "Nieko nėra intelekto, ko pirmiau nebūtų buvę juslėse".

Montessori niekad nesivadovavo teorijomis, bet visuomet stengdavosi atidžiai sekti prigimties apraiškas. Kai ji pastebėdavo, kad vaikas veikia savaimingai ir kūrybiškai nusiteikęs, nesvarbu kokia linkme, ji visuomet stengdavosi jam padėti. Stebėdama vaikus, ji įsitikino, kad vaiko protas yra linkęs iš medžiaginių daiktų išskirti jų esmines ypatybes ir tokiu būdu susidaryti atitrauktų idėjų atsargas. Šitose idėjose atsispindi išorinis pasaulis, kuris mums padeda pakilti virš pojūtinų išpūdžių sąmyšio. Tad

ji sąmoningai ėmėsi padėti vaikui kaip galima lengviau susidaryti attrauktines sąvokas. Dėl to atsirado sistemingai tiksli juslių lavinamoji medžiaga, kurią 3–6 m. amžiaus vaikai nepaprastai mėgsta ir noriai naudoja. Kiekviena tam tikslui skirtoji priemonė yra taip padaryta, kad kiekvieną kartą vaiko protas susitelktų ties kokia nors daikto ypatybe. Pvz. raudonos lazdelės duoda tik ilgumo idėją, bokštuko kubai – didumo, laiptukai – storumo, skambučiai – muzikos garsų ir t. t. Visos lazdytės yra tos pačios spalvos, to paties medžio ir tokio pat svorio, įvairuoja tik jų ilgumas. Tokiu būdu vaiko protas pasidaro lyg "aklas" kitokioms to daikto ypatybėms, išskiriant ilgį.

Tas pat yra ir su spalvų lentelėmis, kurios yra vienodo dydžio, vienodo svorio ir vienodos išvaizdos o skiriasi tik spalvų įvairumu. Todėl šitoji ypatybė iš karto tampa vaiko dėmesio centru, ir dėmesys lieka susitelkęs ties šia spalvine ypatybe, kol medžiaga yra vartojama nustatytu būdu. Taip pat skambučiai visi yra tokios pat iš-

vaizdos, o skiriasi tik savo garsais. Norint juos sustatyti į muzikinę gamą, reikia suduoti atitinkamu plaktuku. Akis čia nieko negali padėti, o tik ausis.

Iš to, kas čia pasakyta, aiškėja, kad juslių lavinamosios medžiagos paskirtis nėra pateikti vaikui naujus įspūdžius, bet susisteminti ir sutvarkyti jau turimą daugybę įspūdžių. Montessori yra pavadinusi juslių lavinamąsias priemones raktais į visatos pažinimą. Šios auklėjimo sistemos aplinkoje nesakoma vaikui "stebėk", bet duodama atitinkama medžiaga su "izoliuotomis" daiktų ypatybėmis, kurios ne tik lavina jusles, bet ypač padeda susitelkti vaiko dėmesiui. Kai vaike, dirbant jam su šitokia medžiaga, susikuria betarpiškas ryšys tarp jo, daikto ir aplinkos, tada jau vaiko pažanga yra užtikrinta. Juslių jautrumas įgalina vaiką geriau stebėti aplinką ir joje esančius daiktus bei vykstančius reiškinius. Aplinka savo įvairumu žavi ir traukia vaiko dėmesį, kurio dėka jis renka sau žinias, kaip bitelė medų.

K. Šimonis

Rytmetis (1956)

K. Simonis

Į kosmosą (1959)

Vaikas, dirbdamas su skirtingomis, kiekvienai juslei atitinkančiomis priemonėmis, pradeda studijuoti daiktų ypatybes išoriniame pasaulyje, pvz. ilgumą, platumą, spalvingumą, svorį. Kai vaikas jau gerokai yra padirbėjęs su priemonėmis, tada jam yra duodamos "pamokos": ilgas – trumpas, didelis – mažas, storas – plonas, balta – raudona ir t. t. Įsigytoji vaiko patirtis dabar yra lyg apvainikuojama tiksliais žodžiais išsireiškimais, kurie vaiką įgalina logiškai galvoti ir spręsti. Juslių lavinamoji medžiaga padeda vaikui tyrinėti ir tokiu būdu susidaryti tvirtą bei platų pagrindą, ant kurio vėliau, po 6 metų, jau yra statomas aukštesnis protinis gyvenimas. Šią dieną iš dienos ištais mėnesiais vykdomą juslių lavinimo darbą galima pavadinti tikru vidiniu pasiruošimu vėlesniam gyvenimui, profesiniam pašaukimui, moksliniam darbui.

Tie vaikai, kurie bent šiek tiek turėjo progos sistemingai palavinti savo jusles, tuojau išsiskiria iš kitų: jų protavimas aiškus, tvarkingas, nuoseklus.

Toks vaikas yra sąmoningas savo veiksmuose ir kalboje. Paklaustas jis pirma pagalvos, o tik paskui atsakys. Jam aišku, ką jis žino ir ko nežino. Taip yra dėl to, kad tokiam vaikui, dirbant su sisteminga medžiaga, visi išpūdžiai yra labai tvarkingai susidėstę prote, kiekvienas savo vietoje. Yra didelė palaima žmogui nuo pat kūdikystės turėti nesumišusias ir aiškias idėjas. Protinei sveikatai ir dvasinei pusiausvyrai įsigyti kito kelio nėra.

Kruopščiomis ir sistemingomis praktikomis vyksta netiesioginis pasiruošimas gyvenimui. Palyginkime vikšrą, ryjantį lapus, ir vėliau margaspalvę peteliškę, čiulpiančią gėlių nektarą. Tas pat vyksta ir protinėje vaiko plėtroje. Jis, eilę metų nuolat veikdamas su daiktais (ne žaislais), "ryja" jų pažymius. Visa tai yra pasiruošimas aukštesniam ir labiau sudvasintam gyvenimui. Įvairus, tvarkingas ir galimai pilnesnis pojūtinis gyvenimas yra pats geriausias pasiruošimas aukštesnei intelektualinio gyvenimo formai.

rūpimieji klausimai

Juozas Vaišnys, S. J.

KŪNO PRISIKĖLIMAS

Gerbiamasis Redaktoriau,

Kas netiki kurios nors mūsų tikėjimo dogmos, yra eretikas. Kartais man ateina keista mintis, kad gal ir aš esu eretikas. Nesakau, kad aš netikėčiau, bet tikėti kai kurias dogmas man yra be galo sunku. Dėl ko tame mūsų tikėjime yra tiek daug neaiškumų ir paslapčių, dėl ko tikėjimo dogmos mūsų protui taip sunkiai prieinamos?

Čia norėčiau paminėti tik dvi dogmas, kurios man nėra suprantamos, t. y. kūno prisikėlimą ir Marijos Dangun Ėmimą. Sakoma, kad pasaulio pabaigoje visų mirusiųjų kūnai kelsis. Tačiau kaip tai galės įvykti, man yra labai neaišku. Aš esu mokęsis, studijavęs ir žinau, kad pasaulyje niekas ne-nyksta ir nežūsta, bet tik keičiasi į kitus kūnus ir į kitas formas. Tad ir palaidotas žmogaus kūnas, kuris, anot šv. Rašto, į dulkę pavirsta, nežūsta, nesunyksta, bet tik išsiskaido į kitokias įvairias daleles. Tad nėra jau taip sunku suprasti, kad pasaulio pabaigoje Dievas galės tas daleles vėl sujungti į žmogišką kūną ir jį prikelti amžin-

nam gyvenimui. Tačiau mes taip pat žinome, kad vieno gyvio kūnas gali virsti kito kūno dalimi. Kai valgome kokio nors gyvulio mėsą, toji mėsa persikeičia į mūsų kūną. Tad kaip bus pasaulio pabaigoje su tais žmonėmis, kuriuos suvalgė žmogėdros? Kaip bus su tais, kuriuos surijo žuovys ar žvėrys, o paskui kiti žmonės maitinosi tų žu-
vų ir žvėrių mėsa? Šiais atvejais vieno žmogaus kūnas tapo kito žmogaus kūno dalimi. Bet juk visi žmonės turės būti prikelti: ir žmogėdros, ir jų suvalgytieji. Tad kaip jie galės tais kūnais pasidalinti, jeigu, kaip sako dogma, kiekvienas kelsis su savo žemėje turėtu kūnu?

Taip pat man nėra suprantama ir Marijos Dangun Ėmimo dogma. Kaip gi Marija, būdama paprastas žmogus, kaip ir mes, galėjo būti su kūnu paimta į dangų? Kaip ji ten gali gyventi? Manau, kad dvidešimtojo amžiaus žmogui sunku tokiais dalykais tikėti, kurie atrodo lyg pasakos. Manychiau, kad šios dogmos paskelbimas tikrai nebuvo naudingas Bažnyčiai.

Būčiau labai dėkingas, jeigu man bent kiek nušviestumėte šias taip neaiškias tikėjimo tiesas.

V. Z -kas

Gerbiamasis,

Atrodo, kad mums turėtų būti suprantama, jog tikėjimo dalykuose žmogaus protui ne viskas yra aišku, kad čia gali būti ir yra paslapčių. Juk jeigu jau tiek paslapčių ir neaiškumų yra gamtos moksluose, kurių objektas yra medžiaginis, prieinamas mūsų jausmams, tad ką bekalbėti apie religijos mokslą, kurio objektas yra dvasinis, nematomas, antgamtinis! Gyvendami šioje žemėje, kur daugiausia vadovaujamės savo pojūčiais, negalime aiškiai suprasti visų tikėjimo tiesų, bet savo protu galime suvokti, kad jos nei protui, nei logikai neprieštarauja. Pagaliau juk pati tikėjimo sąvoka sako, kad tikėti tai reiškia pasitikėti kito autoritetu, nors jo skelbiami dalykai mums ir nebūtų pilnai aiškūs bei suprantami. Nereikia tikėjimo ten, kur mums viskas aišku ir ką matome savo akimis. Mums nereikia tikėjimo, kad du ir du yra keturi, kad dieną šviečia saulė, o naktį mirga žvaigždės.

Jeigu mes tikime, kad yra Dievas, jei tikime, kad Kristus buvo Dievas, tai turime tikėti viską, ką Jis yra paskelbęs, nesvarbu, ar mums tai yra aišku ar ne. Bažnyčia pati naujų dogmų neišgalvoja, ji skelbia tik tai, ką Kristus yra apreiškęs. Jeigu Bažnyčia skelbia kokią nors dogmą, tai ji nori pasakyti tik tai, kad toji dogma, toji tikėjimo tiesa yra Kristaus paskelbta ir mums perduota šv. Rašto ar tradicijos. Kai kurios Kristaus paskelbtos tiesos yra labai aiškiai šv. Rašte išreikštos, bet yra ir tokių, kurios paprastam, teologijos ir šv. Rašto nestudijavusiam žmogui yra net nepastebimos, tad Baž-

nyčios pareiga yra jas išaiškinti ir žmonėms paskelbti.

Tamstos klausimas, kaip galės žmogus prisikelti su savo kūnu, jeigu jis buvo virtęs kito žmogaus kūno dalimi, yra nelengvas ir jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių vargino filosofų ir paprastų žmonių protus. Pirmieji krikščionys, pasmerkti mirti, dažnai meldavosi, kad jie nebūtų sudeginti, įmesti į jūrą žuvims arba atiduoti žvėrimis. Jie norėjo būti palaidoti į žemę, kad paskui, lyg iš pasėtos sėklos, galėtų išaugti medis – jų prisikėlimo simbolis. Ir šv. Povilas, rašydamas šia tema, prisikėlimą prilygina iš žemėje palaidotos sėklos išaugančiam medžiui (I Kor. 15, 35-58). Tad ir tiems pirmiesiems krikščionybės kankiniams buvo sunku suprasti, kaip jų kūnai galės keltis, jei bus sudeginti arba žvėrių suėsti.

Taip pat ši klausimą yra svarstę ir įvairūs senesnių laikų filosofai: Origenas, Ticianas, Tertulianas. Paprasčiausiai ir gal išmintingiausiai į šį klausimą gal būtų galima taip atsakyti: jeigu Dievas mokėjo iš nieko sutverti tokią nuostabų pasaulį ir dar nuostabesnių žmogų, tai Jam nebus jokios sunkenybės prikelti su savo kūnais ir mirusiuosius, net ir tais šiame klausime minėtais atvejais. Juk Dievas yra visagalis.

Tačiau kai kurie, sarkastiškai šyptelėję, galėtų pasakyti, kad mes, katalikai, kai nežinome, kaip atsakyti į sunkius klausimus, visuomet griebiamės Dievo visagalybės. Nors toks šaipymasis ir neturėtų rimto pagrindo, nes, kaip jau minėjome, tikėjime gali būti paslapčių, tačiau šį klausimą galima mėginti ir filosofiskai išaiškinti. Nesigilinant į minėtų senovės filosofų doktrinas, rimtesnį filosofinį pagrindą šio sunkaus klausimo sprendimui ga-

lima rasti scholastinės filosofijos mokslė apie daiktų esybę sudarančius elementus: materiją ir formą.

Tai yra subtilūs ir sunkiai suprantami filosofiniai samprotavimai, apie kuriuos čia plačiau kalbėti nebūtų prasmės. Užteks prisiminti tik tai, kad, kaip sako biologai, žmogaus kūnas visiškai pasikeičia per penkerius ar septynerius metus. Taigi, dabartinis kiekvieno žmogaus kūnas yra visai kitas negu buvo prieš septynerius metus, jame nėra nė vienos tos pačios dalelės, nė vienos tos pačios ląstelės. O vis dėlto žmogus jaučiasi tas pats, kaip ir prieš septynerius metus. Jo kūnas atrodo lygiai toks pat, su tomis pačiomis pagrindinėmis ypatybėmis. Tad yra kažkas, kas, keičiantis kūno dalims, jo atskiroms ląstelėms, visuomet pasilieka ir tame keitimosi procese neleidžia keistis kūnui, išsaugodamas jo tapatybę. Tad ir yra tam tikra filosofinė prasme imama forma, tam tikras daikto esmę sudaręs principas. Vieni (šv. Tomas, Durandas) sako, kad vienintelė forma čia yra žmogaus siela, kiti (šv. Bonaventūra, Skotas) mano, jog žmogaus kūnas turi vieną ar daugiau kitų, nuo sielos skirtingų formų. Kaip ten bebūtų, bet visi sutinka, kad turi būti koks nors gyvybės ar esybės principas, išlaikąs žmogaus kūno tapatybę, keičiantis jo materialinėms dalims ar cheminiams elementams. Mirus ir išsiskaidžius kūnui, šis principas pasilieka, ir pagal jį pasaulio pabaigoje bus atkurtas tas pats kūnas, koks buvo, žmogui gyvenant šioje žemėje.

Atrodo, kad šią doktriną linksta patvirtinti ir paskutiniai atomų tyrinėjimai, nes manoma, kad atomas nėra pati mažiausioji kūnus sudaranti dalis, kad yra dar mažesnių dalelių, kad gal yra kažkas, kas, keičiantis chemi-

niam kūno elementams, nesikeičia, bet pasilieka ir išlaiko tam tikrą individualumą.

Sakėme, kad pagal tą principą pasaulio pabaigoje bus atkurtas tas pats kiekvieno žmogaus kūnas, kurį jis turėjo, gyvendamas šioje žemėje. Taip, *tas pats*, bet ne *toks pat*, nes jis bus sudvasintas ir patobulintas, panašiai kaip Kristaus kūnas po prisikėlimo, kurs galėjo įeiti į kambarį, esant užrakintoms durims, kurs galėjo vienu momentu atsirasti, kur tik panorėjo. Tie prikelti ir sudvasinti kūnai negalės daugiau nei sirgti, nei mirti, jiems negalės turėti įtakos joki materialiniai elementai. Jie bus tie patys, kiekvienas juos galės atpažinti, bet neturės jokių kūninės struktūros netobulumų, kuriuos gal turėjo šioje žemėje. Jie visi bus gražūs, tobuli, bet kiekviename atsispindinęs tiek dieviškos garbės, kiek jie, gyvendami žemėje, savo gerais darbais ir ištikimybe Dievo įsakymams bus užsipelnę.

Kalbant apie antrąjį klausimą – Marijos Dangun Ėmimo dogmą, reikia pastebėti, kad beveik visi žmonės sakosi tikį Dievą, pripažįstą antgamtinį gyvenimą, bet kai reikia praktiškai kurią nors antgamtinę tiesą priimti, tai jie labai raukosi. Jeigu mes tikime, kad Kristus prisikėlė ir su savo sudvasintu kūnu įžengė į dangų, jeigu mes tikime, kad pasaulio pabaigoje visi žmonės bus prikelti, tai dėl ko jau taip sunku tikėti, kad Dievas galėjo tuoj po mirties prikelti savo Motiną ir ją paimti į dangų? Pagaliau tai yra Marijos Nekalto Prasidėjimo dogmos pasekmė. Jeigu Marija neturėjo gimtosios nuodėmės, tai dėl ko ji iki pat pasaulio pabaigos būtų turėjusi kentėti tos nuodėmės pasekmes? Juk jeigu mūsų pirmieji tėvai nebūtų nusidėję, mes visi tuoj po šio žemiško gy-

jaunimo paslaptys

K. P. B.

AMERIKIETĖS AR LIETUVAITĖS?

Šių metų "L. L." rugsėjo mėn. numeryje J. Vaišnio, S. J. straipsnyje, vardu "Mergaitės grožis ir žavumas", klausama, ar yra tiesa, kad čia gyvenančios lietuvaitės yra pasikeitusios ir netekusios lietuviško nuoširdumo. Man atrodo, dalinai taip, dalinai ne. Vis dėlto dar yra lietuvių, kurios yra nuoširdžios ir atjaučiančios, bet labai nedaug. Amerikiečių tarpe gal tokių mergaičių yra šiek tiek daugiau. Tik čia yra ta blogybė, kad amerikiečių nuoširdumas kartais nueina per toli, sudarydamas rimtą pavojų moralei.

venimo butume su savo sudvasintais kūnais paimti į dangų.

Nuo pat krikščionybės pradžios buvo tikima, kad Marija buvo paimta į dangų. Niekur niekad nebuvo jos relikvijų, niekur nebuvo garbinamas jos kapas. O mes žinome, kad pirmieji krikščionys labai mėgdavo garbinti šventųjų kapus ir relikvijas. Tad tuo labiau jie būtų didžiausioje pagarboje laikę Marijos kapą ir jos kūno relikvijas.

Atjausti ir suprasti asmenį yra menas, kuris įgyjamas, aktyviai dalyvaujant socialinėje veikloje, bendraujant su kitais, kitus gerbiant ir turint nuolankumo. Šis menas būtinai reikalauja turėti jautrią širdį, norą suprasti kitus ir jiems padėti. Pasitaiko nemaža tokių asmenų, kurie jau daug metų dalyvauja socialinėje veikloje, bet šio meno nėra išgiję, nes savo elgesyje su kitais per daug vadovaujasi egoistiniais motyvais. Nėra joks ypatingas menas maloniai elgtis su žmogumi, kuris kuo nors pasižymi, pvz. su rašytoju, daktaru, profesorium, visuomenininku, ar su tokiu, kuris sugeba gudriai išnaudoti savo naudai kiekvieną momentą. Tačiau yra didelis menas būti švelniam ir mandagiam su paprastu, nieku nepasižyminčiu asmeniu. Amerikietės ir Amerikoje gimusios lietuvaitės šiame mene labiau pasižymi.

Kartą teko kalbėtis su viena čia gimusia lietuvaite, kuri papasakojo, kad vieną dieną ji su kitomis savo draugėmis amerikietėmis pateko paplūdimyje į "dipukų" kompaniją, kurie, jos nu-

sivylimui, pasirodė esą labai vienašališki ir ypatingą dėmesį kreipė į amerikietes tik dėl to, kad, jų nuomone, jos esančios labiau laisvos ir su jomis esą galima elgtis kaip su žaisliukais.

Tad kai kurios lietuvaitės ir nesistengia būti nuoširdžios su lietuviais

berniukais, nes jos mano, kad jie jų nuoširdumą palaikys laisvumu ar noru tapti jų žaisliukais, ieškant tik asmeniškų malonumų. Šis klausimas yra labai jautrus ir komplikuotas. Būtų gera, kad kas daugiau pasisakytų ir pasistengtų jį išspręsti.

AŽUOLO MIRTIS

VANDA FRANKIENĖ

AUDRA šėlo, žaibai skrodė dangų ir lyg šviesos kalavijai kappojo žemę. Vėtra skrido medžių viršūnėmis ir laužė šakas, rovė medžius iš šaknų; taškė ežero paviršių, virinte virino vandenį. Kunkuliavo vanduo bangomis į viršų, putojo, krantus užliedamos. Lietus iš tamsiųjų debesų pilte pylė. Siūbavo, braškėjo ežero pakrantėje augą ąžuolai, o vėjas staugė, ūbavo, įsisukęs į jauniausiojo, į gražiausiojo ąžuolo šakas.

– Nenugalėsi manęs, žiaurusis vėjau. Nebijau tavęs, – prabilo jaunas ąžuolas.

Supyko ir įsiuto vėjas: draskė, laužė, sukinėjo šakas. ąžuolas braškėjo, bet vis stovėjo tiesus, kalbėdamas:

– Nenugalėsi manęs, nenugalėsi, nes aš noriu gyventi, be galo noriu, ir didelės meilės yra apimta mano širdis.

Aprimo audra. Nutilo vėjas, išvaręs daug medžių, ir stebėdamasis nenugalėjęs jaunojo ąžuolaičio. Šis stovėjo tiesus, lieknas – lietaus nupraustas, gražus ir gaivus. Jo kamienas su lapų vainiku atspindėjo ežere, lyg veidrodyje, o nepaprasto gražumo vaivorykštės juosta, tarsi brangakmenių virtinė, vainikavo jo žaliąją viršū-

nę. Ilsėjosi vėjas jo šakose ir klausėsi, ką jam pasakojo ąžuolas – jaunikaitis.

– Niekas manęs neįveiks: nei audra, nei žaibai, nei vėjas, nes esu jaunas, stiprus ir jaučiu didelį norą gyventi; o kiekvienoje mano šakelėje ir žemės šaknelėje sruvena meilė. Aš myliu žvaigždes, saulę, dangų, paukšteliu, kurie čiulba ir ulba mano šakose. Bet visų labiausiai myliu žmogų. Oi, koks jis gražus, tas žmogus, koks mielas, koks nuostabus!...

– .. Ir koks jis žiaurus ir baisus. Tai žiauriausias šios žemės padaras, – atsiliepė vėjas. – Gal tu dar tai patirsi.

– Nekalbėk taip! – įsižeidė ąžuolas. – Aš pažįstu žmones. Kai po sunkaus žiemos miego pabundu ir sveikinu pavasarį, kai pasipuošiu ūmiu žalumu, kai visi aplinkiniai kalneliai sužaliuoja; kai saulė gaivia šilima mus ima myluoti, kai dangaus žydrumas su baltais debesėliais ežere maudosi,

– tada aš išvystu žmones ir sveikinu juos. Ateina jie būriais, dideli ir maži. Aš išskleidžiu savo šakas, ir jie ilsisi mano pavėsyje. O, koks aš tada jaučiuos laimingas!... Mažieji kartais apkabina mano kamieną ir mokosi vaikš-

čioti. Kaip jie nuostabiai krykščia. Kai kada pasklinda puikiai dainos. O kokia švelni muzika tuomet pripildo visą aplinką. O kaip visi jie, tie žmonės, moka juoktis, kalbėti, bėgioti! Ir kaip aš visus juos myliu! Kaip jų išsiilgstu per ilgą, lietingą rudenį ir šaltą žiemą! Aš visas drebu iš džiaugsmo ir laimės, kai pamatau žmones, ir kai, atėjęs jų būrelis, susėda po mano šakomis. Tai gražiausios ir laimingiausios mano gyvenimo valandos.

Bėgo pavasariai, vasaros, gražios ir laimingos ažuolui, visa savo esybe mylėjusiam žmones. Jis augo, kerojo, gyveno, džiaugėsi. Jis jau nebe jaunutis, bet užaugęs tvirtu, šakotu medžiu.

Atėjo ruduo, kokių daugel pergyveno mūsų ažuolas. Vieną dieną, smulkučiui lietuvi dulkiant iš pilko dangaus ir visai aplinkai esant apklotai nejaukiu, drėgnu apsiaustu, o belapiams medžiams paskutiniaisiais atodūšiais žvalgantis aplinkui ir jau ruošiantis ilgam žiemos miegui – kažkas sudundėjo, suūžė netoliese.

– Tai mašina: žmonės atvažiuoja!

– nudžiugo ažuolas. Dar prieš žiemą pamatysiu juos. Dar turėsiu valandėlę džiaugsmo. Bet juk lynoja, o aš nebeturiu lapų vainiko, pridengti jiems nuo drėgmės! – sielvartavo medis.

Užesys vis artėjo į ežero pakrantę. Atvažiavo mašina ir visai netoli stipruolio ažuolo sustojo. Iš mašinos išlipo jaunikaitis.

– Koks jis gražus! – džiaugėsi ažuolas: – augalotas, lieknas. Ir koksai jaunas! Bet kodėl gi jis toks neramus ir taip bailiai dairosi, tarsi išsigandęs? Ir kodėl gniaužo rankas, žiūrėdamas į mane? Juk aš jį taip nuširdžiai myliu ir džiaugiuosi juo.

– Sveikas, žmogau! – meiliai sušnarėjo ažuolas. Bet žmogus jo sveikinimo nesuprato; tik stovėjo sau nera-

mus ir baimingai dairėsi. Staiga nusi-
metė švarką. Atidaręs mašiną išsiėmė
kastuvą ir pradėjo kasti po gražiuoju
ažuolu.

– Ką jis daro? Argi nori pažeisti
mano šaknis? Nejaugi jis nori mane
iškasti? – nerimavo vargšas ažuolė-
lis. O žmogus vis kasė ir kasė, retkar-
čiais nusišluostydamas prakaitą ir bai-
liai apsidairydamas. Gi jo akys buvo
neregėtai keistos – baisios, kai jis ke-
lis kartus pažvelgė į ažuolą ir dirste-
lėjo į čia pat tyvuliuojantį ežerą.

– Ką jisai daro? Kas su juo atsiti-
ko? – vis būgštavo ažuolas. O jauni-
kaitis kasė ir kasė aplinkui, berdamas
žemes, visas sušilęs, klaikiai išbalęs,
sunkiai alsuodamas. Kasė, kol paga-
liau iškasė gilią duobę ir pasiekė ažu-
lo šaknis. Tada jis metė kastuvą ir ap-
sidairė aplinkui. Paskui užkopė ant
netoli esančio kalnelio – ir vėl bai-
mingai sukľuso ir apsidairė. Iš niekur
nieko negirdėdamas ir nieko įtartino
nepastebėdamas, jis pribėgo prie savo
mašinos, atidarė užpakalinį dangtį ir
išsitraukė didelį, baltą ryšulį; numetęs
jį žemėn, ėmė, už galų pačiupeš, temp-
ti duobės linkui. Betempiant, balta
drobulė prasiskleidė, ir ažuolas pama-
tė mergaitės veidą. Koks gražus tas
veidas, bet ir koks neapsakomai
skausmingas: marmurinio baltumo
veidelis, užmerktos akys; iš smilkinių
sruveno raudonas kraujas; kraujo su-
drėkintos šviesios garbanos ir pravi-
ros lūpos, tarsi norėdamos dar kartą
sušukti, prabilti. Bet prabilti jau nebe-
galėjo: užšalo, sustingo skausme.

Sudrebėjo išsigandęs ažuolas ir su-
dejavo. Jaunikaitis įmetė mergaitės
lavoną į duobę ir pradėjo kasti, sku-
biai berdamas žemes ant viršaus. Dar
užmetė šakų krūvą, nusišluostė pra-
kaitą ir iš viso vieko nusiųdė kastuvą
į ežerą.

K. Šimonis **Mergaitė** (1928)

Susiūbavo ežero vanduo, suūžė, o pakilusios bangos sudejavo:

– žmogžudys! žmogžudys!

Ąžuolo šaknimis sruveno mergaitės kraujas, o žmonės mylinčią galinčiojo medžio širdį gėlė neapsakomas skausmas.

– Baisus, žiaurus šis žmogus! –

– virpėjo tie žodžiai kiekvienoje ąžuolo šakelėje.

Suūžė mašina ir išnyko, nusiveždama pasibaisėtiną galvažudį, kurio gal niekas nesuras, ir jis sau vaikščios tarp kitų žmonių kaip nėkuo nedėtas. Tik nekaltos mergaitės kraujas šauksis Viešpaties bausmės.

Šaknimis tekąs sruvenąs jaunos mergaitės kraujas kalba ąžuolui, skundžiasi jam ir pasakoja:

– Man vakar tesuėjo šešiolika metų. Buvau labai gerų žmonių duktė, vienintelis jų vaikas. Abu mano tėveliai dirbo. Turėjome gražius namus. Tėvai mane be galo mylėjo, leido į mokslus, gražiai rengė ir tik gero temokė. Ir aš buvau gera; nesu niekam blogo padariusi. Vakare atšventėme mano šešioliktąjį gimtadienį. O kaip jauku buvo namie! Mamutė su tėveliu paruošė vaises ir įteikė man gražią auksinę apyrankę. Aplankė mane draugės. O po vaišių mudvi su Danute panorome dar į kiną nueiti. Autobuso belaukiant, privažiavo mašina. Išsuko tas vaikinys, kurį tu, ąžuolėli, matei, įsitempė mane ir, nusivežęs į mišką, norėjo nuskriausti. Gyniaus, rėkiaus. Bet jis išsuko man rankas, sumušė, peiliu subadė mane ir pagaliau nušovė. Už ką? Už ką?! O, kaip aš kentėjau ir kaip dabar kenčia mano tėveliai! Ak Dieve, Dieve... – dejavo mergaitės kraujas.

Pavasaris visu puošnumu sveikino žemę. Pražydo tulpės, alyvos. Medžiai sužaliavo.

Ežero pakrantėje puikūs ąžuolai atgijo ir pasipuošė gaiviais, žaliais lapais. Ir kaip jie nustebė, kai apsidairę pamatė, jog pats stipriausias, pats gražiausias ąžuolas buvo numiręs. Nė vieno pumpuro jis neturėjo, nė vieno žalio lapelio. Tylus, niūrus sau stovėjo. Tik, vėjo judinamos, nudžiūvusios jo šakos tyliai dejavo, braškėjo:

– Daug žemėje skausmo, oi daug!..

Ąžuolo nenugalėjo nei audros, nei vėtros, bet jį nužudė žmogaus žiaurumas. Jis mirė, prisiziūrėjęs į žmogžudį ir pajutęs jo pralietą kraują.

Ežeras išmetė į krantą surūdijusį kastuvą, o Viešpaties ranka pabėrė neužmirštuolių ir ramunių žiedų ant skaisčios mergaitės kapo...

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

THE PARENT TRAP

Tai tikrai vertingas priedas kitiems šiais metais išleistiems Walt Disney filmams. Atsimenu, jau seniai, dar iš vaikų bibliotekos, skaitytą knygą apie dvi mergaites, kurios, susitikusios vasaros stovykloje ir išsikalbėjusios, sužinojo, kad jos yra seserys — dvynukės. Tada juodvnutaria suvesti savo išsiskyrusius tėvus, kurie išsiskirdami jas pasidalino.

Ši tematika filme puikiai išvystyta. Artistė Hayley Mills dvigubame abiejų mergaičių vaidmenyje parodo savo nepaprastus vaidybinius gabumus ir, galima sakyti, savo dinamiškumu pripildo visą filmą. Ji taip puikiai sugeba sukurti konservatyvios, Bostone motinos augintos dukters tipą ir taip gyvai atvaizduoja judrią Texas valstybėje tėvo augintą dukrą, kad ši jos dviguba vaidyba tikrai yra įspūdinga ir visiškai reali. Motiną vaidinanti Maureen O'Hara neslepia savo raudonplaukės temperamento ir, susibaręs su savo buvusiu vyru, nesigaili jam juodos akies, bet greitai puola ją gydyti, nusigandusi, ką padarė.

Filmas yra pilnas abiejų dvynukių iškrėstų juokų. Juodvi susitarusios stengiasi išardyti tėvo vedamą romansą su kita moterimi ir siekia suvesti bendram gyvenimui savo išsiskyrusius tėvus. Šių planų pasisekimas neabejotinas, nes jūdviejų noras labai stiprus, pilnas nuoširdumo ir pasiryžimo. Filmas yra vertas visiems pamatyti.

THE HONEYMOON MACHINE

Šis filmas neatsilieka nuo daugelio kitų panašių komedijų savo siužeto kvailumu ir humoro tuštumu. Tačiau vis dėlto reikia pripažinti, kad jame iškeltoje tematikoje pasitaiko originalumo ir gerai pataikyto sarkazmo momentų. Mašina "Max" yra aukštosios matematikos skaičiavimo "elektroninės smegenys". Ši mašina vartojama kariškame laive apskaičiuoti iššautų raketų tiksliai į žemę grįžimo vietai. Kai laivas apsistoja Venecijos uoste, trys šio laivo karininkai sugalvoja pasinaudoti šia mašina azartiniuose lošimuose prie ruletės. Jie prožektoriais siunčia į laivą savo klausimus ir iš ten gauna tikslus, apskaičiuotus atsakymus. Aišku, kad jiems lošimas vyksta puikiai, be jokios klaidos, iki tuos prožektorių signalus pastebi laivo admirolas. Jis tuos signalus palaiko rengiamu sabotazu ir sukelia ant kojų visą savo laivo štabą. Incidentas plinta, kol pasiekia net tarptautinės plotmės krizę, sujaudindamas ir Sovietus, kuriems nepasiseka suprasti siunčiamų žinių.

Kai admirolas supranta paslaptį, kasino kasa jau prie bankroto, ir J.A.V. laivynas apkaltinamas kapitalistiniu mažų valstybių išnaudojimu. Vargšams karininkams, kuriems iki šiol taip sekėsi, pasidaro gana karšta. Bet nebūtų komedija, jei galas būtų toks tragiškas, kaip atrodo. Tad ir iš šios bėdos karininkai iš-

gelbėjami, ir išgelbėjami net pačios admirolo dukters pagalba.

Filmas triukšmingas, gyvas ir sukelias nemaža juoko. Tinkamas visiems.

J. Vaišnys, S. J.

THE YOUNG DOCTORS

Filmas nuveda žiūrovą į realią Amerikos ligoninių aplinką, kur parodoma ligoniai, slaugės ir daktarai. Jų visų tikslas – žmogaus sveikata. Gydytojų ir slaugių darbo motyvai humaniški ir aukšti, bet neapsieinama ir be žmogiškų silpnybių.

Pagrindinė mintis, kuri pasilieka, pamąčius šį filmą: ne tie yra geri ir pasitikėjimo verti gydytojai, kuriuos ir kiti, ir jie patys save laiko medicinos dievais ar stebukladariais, kurie, vos tik pamatę ligonį, tuoj paskelbia „neklaidingą“ diagnozę, bet tie, kurie yra nuolankūs, kurie supranta savo ribotumą, todėl stengiasi kruopščiai ištirti ligą ir tik po to atsargiai imasi atitinkamo gydymo ar operacijos. Bet taip pat gydytojų vardo neverti ir tie, kurie taip apsipratę su savo darbo aplinka, taip šaltai žiūri į ligonius ir ligas, kad nuplauti savo pacientui koją ar atverti vidurius jiems yra toks pat nereikšmingas veiksmas, kaip užsirūkyti cigarete. Geras ir pasitikėjimo vertas gydytojas yra tas, kuriam prieš akis visuomet stovi kartą duota Hipokrato priesaika, o širdyje – kiekvienos žmogiškos gyvybės neapsakoma vertė.

Tai ir viskas, ką apie šį filmą galima pasakyti, nesigilinant į lavonų skrodimus, slaugių alpimus, kraujo transfuzijas ir jaunų gydytojų romansus su simpatingo mis slaugėmis.

COME SEPTEMBER

Filmas taip pavadintas dėl to, kad turtingas amerikietis (Rock Hudson), praleidęs vienuolika mėnesių Amerikoje, rugsėjo mėnesį kiekvienais metais atvažiuo-

davo mėnesiui atostogų į savo puošnią vilą italų Rivieroje. Čia jis paatostogaudavo, paįšdykaudavo su gražia itale (Gina Lollobrigida) ir vėl grįždavo vienuolikai mėnesių į Ameriką iki kito rugsėjo. Vilos užvaizdas (Walter Slezak), prityręs ir praktiškas žmogus, negi galėjo beveik visą laiką laikyti tuščią didžiulę vilą, kad joje tik mėnesį kasmet galėtų palėbauti tas Amerikos milijonierius? Tad kiekvienais metais vienuolikai mėnesių jis tą vilą paversdavo viešbučiu, pavadintu „La dolce vista“. Milijonierius, aišku, apie tai nieko nežinojo, nes užvaizdo gudrumas mokėjo visa tai puikiai paslėpti.

Bet štai staigmena: kartą nei iš šio nei iš to gauna žinią, kad milijonierius grįžta dviem mėnesiais anksčiau. Žinia gaunama tada, kai jis netrukus jau turėjo pasirodyti viloje! „La dolce vista“ viešbutyje prasideda darbymetė: plėšomi nuo durų numeriai, draskomos iškabos, naikinama visa tai, kas galėtų išduoti, jog čia esama viešbučio. Bet čia jau užsisakiusios kambarius šešios amerikietės studentės ir keturi studentai, kurie savo „studentiška“ mašina atvyko beveik drauge su išdidžiu milijonierium, šaipydami si iš jo prabangaus limuzino.

Kiekvienam aišku, kad visa to jau pilnai pakanka įvairioms juokingoms scenoms filminei komedijai. Tačiau čia yra romantiška komedija, todėl dar prisideda įvairios scenos, kurias atlieka dvi įsimylėjusiųjų poros: milijonierius su savo meiluže ir studentas (Bobby Darin) su studente (Sandra Dee). Scenos susikomplicuoja ir drauge sukomiškėja ypač tada, kai Sandra pasako Ginai, jog vienas išmintingas žmogus jai pasakęs, kad mergaitė tik tada turės pasisekimą su kavalieriais, kai mokės brangintis ir nepuls kiekvienam ant kaklo. Gina tuoj ima bandyti šį metodą ir bėga nuo milijonieriaus, lyg šešėlis nuo to, kurs ji vejasi. Tik tada ji sustoja ir grįžta, kai tas prižada ją vesti.

Filmas lengvo turinio ir gali būti gera priemone suaugusiems nerūpestingai praleisti laiką, norint atleisti pavargusius nervus.

Atsiųsta paminėti

Steponas Matulis, M.I.C. LIETUVA IR APAŠTALŲ SOSTAS (1795-1940). GANYTOJAI IR MOKSLININKAI. Atspausta iš "Suvažiavimo darbų" IV tomo. Roma, 1961. Pirmojo sąsiuvinio kaina – \$0.50, antrojo – \$0.30. Galima gauti pas autorių: 21, The Oval, Hackney Rd., London E. 2, England.

Danutė Paškevičiūtė. AŠ NEGALIU VERKTI. Eilėraščiai. Išleido "Nida" Anglijoje.

KNYGŲ LENTYNA. Liet. Bibliografinės Tarnybos Biuletėnis, nr. 3(123).

Norime į "Laiškus Lietuviams" įvesti naujų knygų recenzijų skyrių (ne reklamų!). Būtime labai dėkingi, jeigu galintieji šiam darbui talkininkauti mums apie tai praneštų.

"Laiškai Lietuviams" skelbia konkursą parašyti geriausiam rašiniui jaunimo klausimais. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, kuriame būtų nagrinėjamos mūsų jaunimo religinės, moralinės, tautinės ar socialinės problemos. Jis gali būti parašytas straipsnio arba beletristinė forma.

Temas pasirenka patys autoriai. Rašiniai turi būti tokie, kad tiktų "Laiškų Lietuviams" jaunimo skyriui. Premijuoti ir nepremijuoti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami "Laiškuose Lietuviams".

Rašiniai pasirašomi slapyvardžiu, atskirame vokelyje pažymėjus tikrąją autoriaus pavardę ir adresą, ir siunčiami redakcijai iki 1962 m. vasario mėn. 1 dienos.

Konkurso jury komisija: Julija Švabaitė-Gylienė, Nijolė Jankutė-Užubalienė, Asta Veličkaitė, Česlovas Grincevičius ir Leonas Zaremba, S. J.

Konkurso mecenatai: dr. Antanas Čiuris, dr. Antanas Rudokas ir kt.

Konkurso laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime 1962 m. kovo mėn. 17 dieną.

"Laiškų Lietuviams" skelbiamame konkurse gali dalyvauti visi, be jokio amžiaus skirtumo. Ypač laukiame studentijos rašinių. Dažnai mūsų jaunimą nuo rašymo atbaido nepakankamas lietuvių kalbos mokėjimas. Bet ši kliūtis tegul nėra vieno nenugąsdina. Siame konkurse pirmoje vietoje bus kreipiamas dėmesys į turinį, į minčių dėstymą ir aktualumą, o kalbą redakcija pataisys, jeigu reikės. Savaiame suprantama, kad čia mokslus ėjęs ar einąs jaunimas negali tobulai mokėti lietuvių kalbos (nors pasitaiko ir išimčių). Mūsų rašyba yra labai sunki ir dar nenusistovėjusi, todėl gal ant pirštų būtų galima suskaityti net jau Lietuvoje rašiusius mūsų spaudos darbuotojus, kurių rašinius būtų galima spausdinti, netaisius kalbos.

Tad jau laikas pagalvoti, susirasti temą, parašyti konkursui straipsnį ir lengvu būdu laimėti 100 dolerių.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36. ILLINOIS

